

KAKO U EU?

85 pitanja i odgovora za hrvatske
poljoprivrednike o Europskoj uniji

drugo izdanje

SUPER
SOLAN
C2 YENI
ZUTI GREJD

SUPER
SOLAN
LIMUN
SOLAN
7,99

KAKO U EU?

85 pitanja i odgovora za hrvatske
poljoprivrednike o Europskoj uniji

drugo izdanje

Nakladnik: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija
Autorica: mr. sc. Nataša Beširević
Lektor: Kristian Lewis
Tisak: Grafički zavod Hrvatske
ISBN: 978-953-7010-77-5
Naklada: 20 000
Drugo izdanje
Zagreb, 2007.

Stručni recenzenti:

Dr. sc. Ante Biško, ravnatelj Zavoda za voćarstvo (78. pitanje)
Mr.sc. Miroslav Božić, voditelj Uprave za poljoprivrednu politiku, EU i međunarodnu suradnju, MPŠVG (1.- 9., 17. - 34. i 73. pitanje)
Dr. sc. Mate Brstilo, ravnatelj Uprave za veterinarstvo MPŠVG (47. - 52., 82. - 85. pitanje)
Mirna Dadić, viši stručni savjetnik MPŠVG (66.- 68., 79. pitanje)
Jelena Šugum, načelnica Odjela za prehrambeno-prehramivačku industriju, MPŠVG (80. - 81. pitanje)
Ružica Gelo, pregovarač za poljoprivredu i ruralni razvitak, ribarstvo, sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor te zaštitu potrošača i zdravlja, zamjenica direktora Sektora za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo Hrvatska gospodarska komora (HGK) (10. - 15. pitanje)
Željka Gudelj Velaga, pomoćnica pročelnika Gradskog ureda za poljoprivredu i šumarstvo Grada Zagreba (35., 37., 41., 42., 81. pitanje)
Dr. sc. Ivan Jakopović, načelnik Odjela stočarske proizvodnje, MPŠVG (54., 55., 57. i 65. pitanje)
Dr. sc. Ivan Katalinić, ravnatelj Hrvatskog stočarskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu (53., 56., 58., 59. - 63., 69. - 70. pitanje)
Prof. dr. Iviča Kisić, Agronomski fakultet, Zagreb (44. - 46. pitanje.)
Mr. sc. Srećko Ladišić, stručni savjetnik, Odsjek HZPSS-a Koprivničko-križevačke županije (65. pitanje)
Božica Marković, direktorica Sektora za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo HGK (76. - 77. pitanje)
Dr. sc. Vinko Milat, savjetnik ministra, MPŠVG (71. - 72., 74. - 75. pitanje)
Franjo Poljak, ravnatelj Hrvatskog stočarskog selekcijskog centra (58. pitanje)
Srećko Selanac, voditelj Uprave za održivi razvitak seoskog prostora MPŠVG (36., 38. - 40. i 43. pitanje)
Anita Sever Koren, načelnica Odjela za Europsku uniju i trgovinske integracije MPŠVG (1.- 9., 17. - 34. i 73. pitanje)
Edita Volar-Pantić, načelnica Odjela za hranu, MPŠVG (75. - 77. pitanje)
Vlatka Vrdoljak-Muheljić, načelnica Sektora veterinarskog javnog zdravstva, MPŠVG (84. - 85. pitanje)

Foreign &
Commonwealth Office
London

Ova publikacija tiskana je uz financijsku potporu Britanskog veleposlanstva u Zagrebu

U pripremi ove publikacije korišteni su materijali iz TV emisije 'Europa i mi' i biltena 'Euroforum' koje je priredilo Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija (www.mvpei.hr) kao i informacije dostupne na internetskoj stranici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva (www.mps.hr)

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 629261

ISBN 978-953-7010-77-5

BEŠIREVIĆ Nataša

Kako u EU? : 85 pitanja i odgovora za hrvatske poljoprivrednike o Europskoj uniji / <autorica Nataša Beširević. - Zagreb : Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, 2007.

I. Europska unija -- Hrvatska -- Pridruživanje II. Poljoprivreda -- Hrvatska -- Zemlje Europske unije -- Prilagodba

sadržaj

Prilagodba europskom tržištu

- Kako naš poljoprivrednik može biti konkurentan europskome, npr. francuskom ili njemačkom, poljoprivredniku? 11
- Koliko moraju biti velika poljoprivredna gospodarstva nakon ulaska u EU? 12
- Kako ulazak u EU utječe na prihode poljoprivrednika? 12
- Što se podrazumijeva pod dopunskom djelatnošću u poljoprivredi u EU i kakvi su uvjeti za postupak uvođenja pojedine djelatnosti? 13
- Jesu li predviđene kakve mjere na državnoj razini kojima bi se spriječilo pretjerano usitnjavanje poljoprivrednih parcela? 14
- Protivnici ulaska u EU govore da će nakon ulaska nastati teška vremena za seljake, posebno za sitna gospodarstva, kojima bi se lako moglo dogoditi da potpuno nestanu? 14
- Što se isplati/ne isplati proizvoditi u Europi? 14
- Kako se regulira donja i gornja granica cijena poljoprivrednih proizvoda u EU? 15
- Ima li Vlada RH pripremljen program za poljoprivredna gospodarstva koja neće biti konkurentna? 16
- ## Pregovori s EU
- Kako je moguće voditi pretpristupne pregovore o poljoprivredi ako će tek u budućnosti biti poznato kakva će biti Zajednička poljoprivredna politika (ZPP)? 19
- Kako teku pregovori na području poljoprivrede? 19
- Koje će točke biti najveći izazov u pregovorima o poljoprivredi? 20

- Koje godine mogu biti referentne za proizvodne kvote? Jesu li to godine prije otvaranja pregovora, godine do ulaska u Uniju u kojima se intenzivira sadnja ili neke druge godine? 20
- Postoje li i koje su kvote u pojedinim konkretnim poljoprivrednim proizvodnim granama koje će Hrvatska tražiti u pregovaračkim pozicijama? 20
- Kakva će biti situacija s poticajima u tijeku pregovora s EU-om? 21
- Navodno prije početka pregovora o poljoprivredi Hrvatska s EU-om treba uskladiti čak 40.000 stranica različitih zakona iz tog područja, a sveukupno treba uskladiti 108.000 stranica teksta. Je li to točno? 21
- Što će biti osnova pregovora u poljoprivredi? 21

Subvencije i kvote

- Je li istina da EU traži prijelazno razdoblje za izravna plaćanja pojedinim poljoprivrednicima? 25
- Koje subvencije EU-a u poljoprivredi možemo očekivati u Hrvatskoj? 25
- Postoje li kakva količinska ograničenja pri dodjeljivanju dotacija po hektaru površine s obzirom na broj hektara koji su u vlasništvu pojedinog poljoprivrednika? 26
- Koja je bitna razlika između sustava neposrednih plaćanja i oblika dosadašnje pomoći poljoprivrednicima? 26
- Hoće li EU poticati velike kombinete, koji su limiti u poticajima? 27
- Hoće li uvoz poljoprivredne mehanizacije biti pojednostavljen? 27
- Zašto se ne može dobiti poticaj za kupnju polovne mehanizacije? 27

Kako su se kretale i kako će se kretati otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda do 2007. godine?	27	hrane? Hoće li država to poticati i na koji način?	47
Jesu li kvote EU-a propisane na razini države ili na razini domaćinstva ili na objema razinama?	28	Kako je u EU definirana proizvodnja „zdrave“ hrane, odnosno koje uvjete moraju zadovoljavati proizvođači takve hrane?	47
Što znače zajedničke tržišne uredbe EU-a i za koje proizvode vrijede?	28	Može li se proizvod na tržišnici koji nema markicu certifikatorske kuće nazvati ekoproizvodom?	48
Hoće li nakon ulaska u EU seljaci sami plaćati gorivo?		Kako osigurati tržište za prodaju ekoproizvoda, odnosno mogu li hrvatski ekoproizvodi dostići svoje konkurente u Europi?	48
Hoće li troškovi goriva za traktore biti subvencionirani?	31	Veterinarstvo	
Hoće li država subvencionirati specijalizirane obrte za proizvodnju ukrasnog bilja?	31	Koliko je hrvatsko zakonodavstvo iz područja veterinarstva usklađeno s europskim zakonodavstvom?	51
Koji su mehanizmi tržišno-cjenovne politike EU-a na području poljoprivrede?	31	Je li u EU dopušteno ubijanje životinja bez omamljivanja?	51
Kako u EU funkcionira sustav potpora?	32	Kako će biti reguliran prelazak domaćih životinja preko granica po ulasku RH u EU?	52
Institucije i Zajednička poljoprivredna politika		Gdje se mogu dobiti normativi za izvoz u države EU-a (sanitarni, veterinarski, higijenski)?	52
Koje su ključne institucije u Hrvatskoj na području poljoprivrede kojima se poljoprivredni proizvođač može obratiti za pomoć i savjet?	35	Neka gospodarstva nemaju uređene kanalizacije i ispuštaju fekalije na susjedne farme - kako ćemo zaštititi zemljišta od takvih postupaka?	53
Kakvo će biti institucionalno uređenje na području poljoprivrede? Koje će se institucije time baviti i s kojim ovlastima?	35	Što se u EU radi s otpadnim mesom?	53
Kako se ostvaruje europska Zajednička poljoprivredna politika (ZPP)?	36	Govedarstvo i mljekarstvo	
SAPARD		Kako je u EU utvrđen sustav praćenja goveda i goveđeg mesa? Vrijedi li to samo za goveđe meso ili i za druge vrste, npr. odojke, perad i sl.?	55
Što je SAPARD?	39	Kako će ulazak u EU utjecati na stočarske proizvodnje?	56
Kako funkcionira Agencija SAPARD?	39	Što konkretno za mesopreradaivačku industriju znači uključivanje u EU?	56
Kako s 20 krava mogu dobiti sredstva iz fonda SAPARD - moram li kupiti još 20 krava?	40	Je li istina da se za svaku kravu u EU dobiva dnevno dva eura subvencije? Koliku subvenciju po kravi dobivaju naši poljoprivrednici?	57
Postoji li određena proizvodnja koja ima prioritet za financiranje preko sredstava iz SAPARD-a?	41	Kakve će biti posljedice uvođenja kvota u proizvodnji mlijeka!?	57
Što je Leader program?	41	Koliko kvaliteta utječe na isplativost proizvodnje mlijeka?	58
Što je to seoski turizam?	43	Kakve su kvote za mlijeko za pojedine države članice i koji je kriterij za utvrđivanje kvota?	59
Okoliš			
Kakve su posljedice ulaska Hrvatske u EU glede okoliša?	45		
Postoji li u EU „ekološki porez“ i kako je to područje uređeno?	45		
Eko poljoprivreda			
Kako će ubuduće biti uređena ekološka proizvodnja			

Koliko traje obračunska godina za mlijeko?	61
Mogu li se svake godine u podjelu kvota uključivati novi proizvođači?	61
U kojim okvirima proizvodnja mlijeka može biti profitabilna?	61
Zašto je od zahtjeva do realizacije u Programu poticanja govedarske proizvodnje potrebno toliko mnogo vremena i kako će hrvatski poljoprivrednici moći tim tempom podignuti dovoljno farmi do ulaska Hrvatske u EU?	62
Kako na malim posjedima u Hrvatskoj organizirati visoko profitabilnu i konkurentnu proizvodnju mlijeka? Je li uopće moguće na malom posjedu primijeniti visoko razvijenu tehnologiju?	62
Što najprije možemo učiniti u proizvodnji mlijeka ako do sada nismo?	63

Peradarstvo

Postoje li količinska ograničenja pri uzgoju peradi s obzirom na problem organskog otpada? Je li količinsko ograničenje pri uzgoju peradi povezano s veličinom obrađene površine odnosno veličine zemlje u posjedu uzgojitelja?	66
Postoji li u EU i u Hrvatskoj količinsko ograničenje u pogledu gnojenja i, vezano s tim, ograničenje broja peradi na jedinicu postojeće površine, s obzirom na to da uzgajivači peradi gnoje svoje travnate površine organskim otpacima?	66
Što će biti s uzgojem peradi nakon hrvatskoga ulaska u EU sa stajališta zaštite okoliša?	67

Višegodišnji nasadi

Podizanje višegodišnjih nasada ima za cilj poticanje sadašnjih i zainteresiranih ulagača u taj vid proizvodnje. S obzirom na to da se taj program već ostvaruje, koji su ukupni rezultati podignutih površina i kako će taj program utjecati na pregovore s EU-om?	69
Koji su uvjeti za podizanje novih nasada u zemljama EU-a i koja je dokumentacija za to potrebna?	69

Vino i masline

Što je Hrvatska učinila u pogledu zaštite regionalnog podrijetla vina?	71
Koji su uvjeti za podizanje novih vinorodnih nasada u državama članicama EU-a i kakva je dokumentacija za to potrebna?	71
Hoće li država štititi hrvatske vinare od prevelikog uvoza stranih vina i kako?	72
Koje je direktive izdala EU na području vinogradarstva i vinarstva i u kolikoj ih je mjeri Hrvatska preuzela?	73
Kakva je sudbina hrvatskih maslinara na tržištu EU-a?	73
Kakve prednosti hrvatskim maslinarima donosi članstvo u EU?	74
Na što bi hrvatski maslinari trebali obratiti pažnju prije ulaska u EU?	74

Voćarstvo

Kakve prednosti hrvatskim voćarima donosi članstvo u EU?	77
--	----

Pčelarstvo

Kako EU tretira pčelarstvo? Kakva će biti mogućnost pašne i prodaje meda u pojedine države EU-a?	79
--	----

Autohtoni proizvodi i običaji

Kakve potpore mogu očekivati naši proizvođači slavonskoga kulena?	81
Kako ćemo zaštititi autohtone poljoprivredne proizvode i životinje?	82
Na koji se način regulira svinjokolja u Hrvatskoj?	82
Koliko je opravdana bojazan hrvatskoga stanovništva da će ulaskom u EU biti ukinut običaj kolinja u Hrvatskoj?	83
Na koji se način sada obavlja veterinarski nadzor tijekom i nakon svinjokolje i što bi ulazak u EU u tom segmentu promijenio?	83
U javnosti se sve češće čuje da ćemo se ulaskom u EU morati odreći nekih autohtonih hrvatskih proizvoda, kao što je na primjer kulen. Ima li razloga za takvu bojazan?	84

Poštovane čitateljice i čitatelji,

Pred vama se nalazi knjižica namijenjena hrvatskim poljoprivrednicima koju je Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija pripremlilo u suradnji s poljoprivrednicima i njihovim udrugama koje sudjeluju u Radnoj skupini za pripremu pregovora o Poljoprivredi i ruralnom razvitku. Naime, nakon otvaranja pristupnih pregovora 3. listopada 2005. godine, za svako su poglavlje pregovora formirane radne skupine koje sudjeluju kako u ocjeni usklađenosti hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije (tzv. *screening*) tako i u izradi pregovaračkih stajališta. Budući da je poljoprivreda jedan od složenijih sektora o kojima ćemo pregovarati s Europskom unijom, želja nam je bila ponuditi odgovore na pitanja koja zainteresirane najviše zanimaju, a tiču se izazova, mogućnosti i prilagodbi koje ih čekaju u EU.

„Najtraženija” pitanja prosljedili smo sveučilišnim profesorima Agronomskog fakulteta u Zagrebu, agrarnim stručnjacima iz Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu koji imaju uvida u svakodnevni život poljoprivrednika, stručnim savjetnicima iz raznih odjela Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Sektora za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo Hrvatske gospodarske komore, Zavoda za voćarstvo i Gradskog ureda za poljoprivredu i šumarstvo grada Zagreba, koji se specifičnim područjima poljoprivrede bave već godinama. Poseban doprinos ovoj publikaciji čine iskustva samih poljoprivrednika koji govore o konkretnim načinima korištenja mogućnosti koje nudi ulazak u EU. Odgovori navedeni u ovoj publikaciji tek su dio informacija koje zanimaju naše poljoprivrednike, budući da smo zbog obimnosti pravne stečevine u poglavlju Poljoprivreda i ruralni razvitak u ovoj knjižici mogli obraditi tek dio pitanja. Za ostale informacije, primjerice, iz područja ribarstva, bit će tiskane posebne publikacije.

U izradu ove knjižice uspjeli smo uključiti brojne poljoprivrednike i agrarne stručnjake kako bi proces pripreme za članstvo u EU približili što većem broju građana, posebice u pogledu Zajedničke poljoprivredne politike.

Poznato je naime da se za poljoprivredu iz zajedničkog europskog proračuna izdvaja oko 45 posto svih sredstava i da je Zajednička poljoprivredna politika jedna od najznačajnijih politika Europske unije. Tržište od više od 450 milijuna ljudi može značiti izuzetan poticaj za hrvatske poljoprivrednike, na isti način na koji je to bio poticaj za poljoprivrednike 10 novih država članica EU-a, koje su istovremeno bile suočene s problemima sličnim onima hrvatskih poljoprivrednika. I dok su u tim državama u pravilu poljoprivrednici bili najskeptičniji glede ulaska u EU, svega dvije godine nakon pristupanja oni su najveći pobornici europskih integracija. Razlog tome su upravo svakodnevne prednosti i koristi koje imaju od EU-a - mogućnost korištenja izdašnih fondova, povećanje tržišta i mogućnosti plasiranja svojih proizvoda po većim cijenama diljem EU-a bez administrativnih i carinskih barijera, redovite isplate poticaja i sredenije stanje u domaćem poljoprivrednom tržištu. Vjerujemo da će slične prednosti iskoristiti i hrvatski poljoprivrednici.

Nadamo se da će vam ova publikacija, kao svojevrsan priručnik i savjetnik u vašem radu, biti od koristi te da ćete u njoj naći brojne informacije kako iskoristiti ulazak u EU i kako odgovoriti na izazove koji se nalaze na tom putu.

Ovom prigodom želimo zahvaliti svima koji su pridonijeli izradi ove publikacije, a posebno Britanskom veleposlanstvu u Zagrebu.

mr. sc. Kolinda Grabar - Kitarović
ministrica vanjskih poslova i europskih integracija i
voditeljica Državnog izaslanstva Republike Hrvatske
za pregovore o pristupanju Europskoj uniji

Drage čitateljice i čitatelji!

Nalazimo se u razdoblju intenzivnih priprema za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji. To je ujedno razdoblje brojnih rasprava o prednostima i mogućim problemima koji proizlaze iz članstva u EU.

Mnogi će se složiti da će Hrvatska imati koristi od otvaranja granica, a time i jednostavnijeg rada i školovanja u zemljama Europske unije, od mogućnosti korištenja fondova za slabije razvijene regije ili općenito od primjene demokratskih i pravnih standarda koji vrijede u Uniji. Znamo to iz iskustva drugih zemalja koje su prije nas uspješno okončale svoj put u EU te sada bilježe pozitivne trendove u gospodarstvu i drugim segmentima društva.

Isto tako, obično se smatra da će poljoprivreda biti jedno od rijetkih područja koja će osjetiti negativne posljedice ulaska u Europsku uniju. Ovaj stav opravdava se činjenicom da je poljoprivreda jedno od najobimnijih poglavlja o kojima se pregovara te procjenom da naša poljoprivreda nije dovoljno konkurentna da bi mogla opstati na europskom tržištu bez granica.

Je li to baš tako?

Prije svega bih želio podsjetiti da je tržište EU-a još od 2000. godine u potpunosti otvoreno za naše proizvode. Na tom tržištu svoje mjesto su našli hrvatski izvoznici šećera, žitarica, preradevina od mesa, konditorskih proizvoda, piva, ribe i ribljih proizvoda, cigareta, vina, dječje hrane i niza drugih proizvoda. To pokazuje da i naši proizvođači imaju što ponuditi na velikom tržištu hrane Europske unije, bez obzira na njegovu zasićenost i stroge propise koji ga reguliraju.

Stoga mi u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva vjerujemo u budućnost hrvatske poljoprivrede u Europskoj uniji, a raznim programima potpore pomažemo seljacima da se prilagode i pripreme za trenutak članstva u Uniji. Informacije

o tome daje i knjižica koja se nalazi pred Vama i vjerujem da će ona otkloniti barem dio nedoumica o budućnosti hrvatske poljoprivrede u kontekstu pristupanja Europskoj uniji.

U narednom razdoblju čeka nas daljnje usklađivanje s poljoprivrednim zakonodavstvom Europske unije koje regulira sustav potpora, uređenje tržišta poljoprivrednih proizvoda, sigurnost i kvalitetu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, kao i pitanja iz područja veterinarstva, zdravlja i zaštite bilja te dobrobiti životinja.

Svim ovim promjenama osigurat ćemo jednostavnije uključivanje i poslovanje naših poljoprivrednika na tržištu EU-a. O svim promjenama koje novi propisi donose na vrijeme ćemo obavijestiti javnost putem savjetodavne službe, kao i putem publikacija koje priprema Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva. Vjerujemo da ćemo takvim sustavnim informiranjem ukazati na pozitivne strane pristupanja Europskoj uniji za hrvatsko selo, a naše poljoprivrednike uputiti kako najbolje iskoristiti šanse koje nudi jedinstveno tržište od 450 milijuna potrošača.

Petar Čobanković

ministar poljoprivrede, šumarstva
i vodnoga gospodarstva

prilagodba europskom tržištu

1
**Kako naš
poljoprivrednik može
biti konkurentan
europskome, npr.
francuskom ili
njemačkom,
poljoprivredniku?**

Hrvatska poljoprivreda danas nema razvijenu konkurentnu sposobnost svojih poljoprivrednika kakvu susrećemo u većini zemalja EU. Stoga je ubrzano jačanje konkurentnosti naših poljoprivrednih gospodarstava ključni preduvjet njihova uspješnog integriranja u zajedničko europsko tržište gdje će sve postojeće carinske barijere biti ukinute. Hrvatski je poljoprivrednik već dokazao da se može othrvati izazovima s kojima je u zadnjih petnaestak godina bio suočen. Ni ratna razaranja ruralnog prostora i proizvodnih resursa, ni klasični problemi tranzicije na tržišno gospodarstvo tijekom 1990-ih nisu uništili vitalnost sektora. Niti liberalizacija trgovine što ju je donijelo stupanje RH u WTO praćena brojnim bilateralnim ugovorima o slobodnoj trgovini nije mogla uzeti hrvatskim poljoprivrednicima ono što je puno više od povijesnog nasljeđa i duge tradicije poljoprivredne proizvodnje na našem prostoru, a to su prije svega prirodni uvjeti koji omogućuju uspješnu i održivu poljoprivrednu proizvodnju u brojnim područjima i u uvjetima rastuće konkurencije.

Već danas su pojedina specijalizirana poljoprivredna gospodarstva u Hrvatskoj na istoj ili čak višoj konkurentskoj razini od gospodarstava u Njemačkoj ili Francuskoj. Međutim, čak i za njihov dugoročni opstanak i razvoj nužni su stalna prilagodba zahtjevima tržišta što zahtijeva puno znanja, inovacija i ulaganja. Da bi što više hrvatskih poljoprivrednika bilo konkurentno biti će potrebno osmisliti jako puno individualnih poduzetničkih planova i strategija. Većina takvih strategija morat će sadržavati jedan ili više sljedećih elemenata:

- 1) smanjenje troškova proizvodnje
- 2) izvrsnost proizvoda ili usluge uz odgovarajuću cijenu, kvalitetu, stalnost i fleksibilnost ponude
- 3) suradnja s poljoprivrednim proizvođačima
- 4) integracija u proizvodno-potrošni lanac
- 5) dodatni prihod unutar modela višeznačne poljoprivrede.

2

Koliko moraju biti velika poljoprivredna gospodarstva nakon ulaska u EU?

Prosječno poljoprivredno gospodarstvo u zemljama EU-a kreće se od 3,5 ha na Cipru do 67 ha u Češkoj. Ovaj podatak potvrđuje da za opstojnost poljoprivrednih gospodarstava u EU **nije presudna (niti je propisana) njihova veličina već konkurentnost proizvodnje**, odgovarajuća ponuda, kao i organiziran i pravodoban nastup na tržištu.

Prosječna veličina posjeda u Hrvatskoj od 3 ha svakako je jedan od ograničavajućih elemenata povećanja konkurentnosti. Stoga je okrupnjavanje posjeda jedan od glavnih dijelova reforme zemljišne politike. Strukturne promjene ovisit će o uspostavi modernoga katastra i registra zemljišta, nastavku privatizacije poljoprivrednoga zemljišta u državnome vlasništvu te konsolidaciji poljoprivrednoga zemljišta. Iskustva drugih zemalja pokazuju da proces okrupnjavanja teče sporo i da su pojedinim zemljama članicama EU trebala desetljeća za znatniji porast prosječne veličine. Cilj hrvatske poljoprivredne politike nije radikalno povećanje prosječne veličine što bi nužno dovelo do znatno manjeg broja poljoprivrednih gospodarstava.

Promjenom strukture proizvodnje (npr. proizvodnja povrća ili voća umjesto ratarskih usjeva) postiže se veća profitabilnost gospodarstva po jedinici površine što u konačnici jedino može osigurati njihovu ekonomsku opstojnost. Stoga je jedan od strateških ciljeva naše politike promjena postojeće proizvodne strukture.

3

Kako ulazak u EU utječe na prihode poljoprivrednika?

Na promjenu dohotka utjecat će jedinstvena carinska politika unutar EU, promjena strukture i iznosa potpore i svođenje državne intervencije na onu mjeru koju omogućuju odluke EU-a. Kao što svaki od tih činitelja može utjecati pozitivno ili negativno na pojedine sektore, tako je jasno da i unutar pojedinih sektora ulazak u EU neće svim poljoprivrednicima donijeti isti predznak promjene dohotka.

Hrvatski poljoprivrednici i nadalje mogu računati na doprinos države u podizanju njihove konkurentne sposobnosti. Već sada se izdvaja više od 2 milijarde kuna proračunskih sredstava potpore, a očekuje se da će zbog mogućnosti korištenja pretpristupnih fondova EU-a ta pomoć biti i veća. Posebno će rasti potpora investicijskim ulaganjima u cilju modernizacije komercijalnih gospodarstava, odnosno veće i efikasnije domaće proizvodnje. Uz to, porast sredstava za mjere ruralnog razvitka doprinosit će diversifikaciji djelatnosti na gospodarstvima te izgradnju neophodne infrastrukture kako bi se u cjelini podizala konkurentnost sektora i hrvatskog ruralnog prostora.

Konkurencija će nesumnjivo biti jača, ali na velikom tržištu od oko 480 milijuna ljudi slobodnom od carinskih zapreka, izvoznih subvencija ili drugih trgovinskih prepreka, stvorit će se povećane mogućnosti za plasman proizvoda i ostale izvore prihoda. Integracija s EU-om bi trebala dovesti do povećanja dohotka, uz postupno razvijanje održive proizvodnje u sklopu Zajedničke poljoprivredne politike EU-a (ZPP-a). Iskustva i prve studije o promjeni dohotka poljoprivrednika u novih 10 zemalja članica EU-a vrlo jasno upućuju na zaključak o očekivanom porastu dohotka kojeg mogu očekivati i hrvatski poljoprivrednici.

4 Što se podrazumijeva pod dopunskom djelatnošću u poljoprivredi u EU i kakvi su uvjeti za postupak uvođenja pojedine djelatnosti?

Navedeno je pitanje u kontekstu Zajedničke poljoprivredne politike EU-a relevantno jedino ako se odnosi na potporu koja se osigurava za diversifikaciju djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima. Naime, kao što su **poljoprivrednici** slobodni izabrati vrstu poljoprivredne proizvodnje kojom će se baviti, **imaju slobodu baviti se i drugim vrstama poslovnih aktivnosti** za koje ocijene da će im donijeti veći dohodak.

Ako poljoprivrednik pri tome računa na potporu iz proračuna EU-a, tada se ona odobrava prema propisima koji u EU reguliraju pitanje ruralnog razvitka. Politika ruralnog razvitka u EU predviđa niz prioriteta za koje se može odobriti potpora, uključujući i prioritete:

- diversifikacija aktivnosti radi osiguravanja alternativnih prihoda
- poticanje turizma i obrtničkih djelatnosti.

Na razini EU-a nisu precizirane vrste dopunskih djelatnosti u poljoprivredi **za koje će se odobriti potpora** u okviru politike ruralnog razvitka. Bitno je da pojedinačni projekti za koje se traži sufinanciranje iz EU-a budu u skladu s **nacionalnim planom ruralnog razvitka**. On precizira odabrane prioritete i mjere na nacionalnoj razini, očekivane rezultate, procjenu potrebnih sredstava i mjerodavna tijela za provedbu plana ruralnog razvitka. Zajedničke institucije EU-a sudjeluju u politici ruralnog razvitka svake pojedine zemlje prije svega putem odobravanja nacionalnog plana, a zatim i u nadzoru provedbe mjera i ciljeva iz nacionalnog plana.

5

Jesu li predviđene kakve mjere na državnoj razini kojima bi se spriječilo pretjerano usitnjavanje poljoprivrednih parcela?

Mjere koje sprječavaju pretjeranu parcelizaciju poljoprivrednih površina predviđene su u odredbi članka 56. Zakona o poljoprivrednom zemljištu, kojim je propisano da se obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo ne može nasljeđivanjem dijeliti.

6

Protivnici ulaska u EU govore da će nakon ulaska nastati teška vremena za seljake, posebno za sitna gospodarstva, kojima bi se lako moglo dogoditi da potpuno nestanu?

Može se očekivati da jedan dio gospodarstava neće moći nastaviti sadašnju poljoprivrednu proizvodnju jer neće biti konkurentan u novim uvjetima zajedničkog tržišta EU-a. To se prvenstveno odnosi na nekomercijalna staračka poljoprivredna gospodarstva, ali i na gospodarstva koja se još nisu specijalizirala za određenu proizvodnju. Rješenje za ta gospodarstva može biti pronalazak **dodatnih izvora prihoda** od drugih djelatnosti (primjerice seoski turizam, obrti i sl.). **Mjere** strukturne politike, koje među ostalim **uključuju dohodovnu potporu**, trebale bi olakšati ove promjene i osigurati primjeren životni standard za ovu kategoriju gospodarstava. Dakle, pogrešno bi bilo zaključiti da će isključivo zbog ulaska u EU nestajati pojedina poljoprivredna gospodarstva kao i to da je smanjenje tog broja samo po sebi negativan proces. Procjenjuje se da se svake godine u Europi za 2-3% smanjuje broj poljoprivrednih gospodarstava i sigurno je da ti procesi ne mogu zaobići ni Hrvatsku. Činjenica je da je u pojedinim slučajevima prestanak bavljenja određenom djelatnošću za pojedina gospodarstva najbolja opcija. Jednako je tako ohrabrujuća spoznaja da prestanak jedne aktivnosti može otvoriti prostor za početak nekih novih što također doprinosi daljnjem razvitku sektora u cjelini.

7

Što se isplati/ne isplati proizvoditi u Europi?

Odluku o tome što se isplati, odnosno ne isplati, proizvoditi na tržištu EU-a ne donose zajedničke institucije kao niti pojedine države članice. Premda u prošlosti nije bilo uvijek tako, danas se s velikom sigurnošću može ustvrditi da će ocjenu isplativosti buduće proizvodnje europskih poljoprivrednika donositi u prvom redu tržište, odnosno potrošači. Zbog specifičnosti ove proizvodnje i uloge poljoprivrede i nadalje se očekuje važna uloga države. No ona će u prvom redu biti podupiruća u smislu stvaranja okvira u kojem će se otvarati prostor za održivu poljoprivredu u pogledu zahtjeva tržišta, brige o okolišu i očekivanja koja će postavljati šira zajednica.

U tom je smislu važno razumjeti da je odluka o odabiru proizvodnje prije svih **na samom proizvođaču**. On je taj koji mora planirati proizvodnju **s obzirom na situaciju na tržištu** i potražnju za nekim određenim proizvodom, odnosno s obzirom na svoju mogućnost da ponudi tržištu traženi proizvod po odgovarajućoj kvaliteti i cijeni. Sve relevantne prognoze i studije pokazuju da se male zemlje kao što je Hrvatska najbolje mogu uklopiti na europsko tržište posebnom **ekskluzivnošću** poljoprivredno-prehrambenih **proizvoda**, vrhunskom kvalitetom proizvoda s ugrađenom dodatnom vrijednošću, **ekološkim proizvodima** te općenito raznovrsnošću prepoznatljive ponude proizvoda i usluga naših poljoprivrednih gospodarstava.

Trajna komparativna prednost našim poljoprivrednicima zajamčena je mogućnostima koje će i nadalje stvarati rastuće značenje turizma u Hrvatskoj. Presudno će pri tome biti jače međusobno povezivanje, kao i povezivanje s ostalim granama, te veća inovativnost i znanje o tome kako najuspješnije odgovoriti rastućim zahtjevima tržišta i potrošača.

8 Kako se regulira donja i gornja granica cijena poljoprivrednih proizvoda u EU?

Gornju granicu cijena poljoprivrednih proizvoda **određuje tržište, odnosno krajnji kupac**. To znači da proizvođač može diktirati prodajnu cijenu samo do one granice koju tolerira potrošač. S druge strane, **donju granicu cijena utvrđuje visina troškova u proizvodnji**. U slučaju nekih proizvoda ta se granica štiti **putem interventne cijene**. Tržišna cijena je u pravilu viša od interventne cijene jer sustav intervencije u EU nije ustrojen na način da bi stimulirao proizvodnju poljoprivrednih proizvoda za koje u normalnim okolnostima nema mjesta na tržištu EU-a. Drugim riječima, **proizvođači** prilikom planiranja proizvodnje ne računaju na interventni otkup, već **prate kretanja na tržištu** te volumen proizvodnje nastoje regulirati s obzirom na potražnju, žele li da njihova proizvodnja bude isplativa.

Za neke posebno osjetljive proizvode (primjerice **goveđe meso, šećer, mlijeko i mliječni proizvodi**) proizvođači u EU će moći još neko vrijeme računati **na carinsku zaštitu** prema trećim zemljama, koja utječe da donja razina cijena na EU tržištu bude bitno viša od razine svjetskih cijena. Do potpunog ukidanja carinske zaštite u EU neće doći vjerojatno ni u idućih 10-ak godina. Stoga će i hrvatski poljoprivrednici po ulasku u članstvo EU-a imati korist od te više razine cijena na unutarnjem tržištu EU-a za pojedine poljoprivredne proizvode.

9

Ima li Vlada RH pripremljen program za poljoprivredna gospodarstva koja neće biti konkurentna?

Zakonom o državnoj potpori u poljoprivredi i ribarstvu predviđena je **dohodovna potpora** namijenjena nekonkurentnim poljoprivrednim gospodarstvima, odnosno onim gospodarstvima koja nisu tržišno orijentirana. Sustavom potpore nastoje se potaknuti nekomercijalna gospodarstva da se okrenu tržištu ili da se postupno orijentiraju na druge oblike privređivanja, pri čemu bi njihovi resursi bili bolje iskorišteni u komercijalnim gospodarstvima. **Pravo na dohodovnu potporu** imaju gospodarstva čiji nositelj ili član ima status osiguranika mirovinskog osiguranja u svojstvu poljoprivrednika i najmanje **50 godina života za žene, odnosno 55 za muškarce**. Iznos potpore je 12.000 kuna godišnje po nositelju ili članu gospodarstva, ali najviše 24.000 kuna po gospodarstvu. Pravo na dohodovnu potporu prestaje u trenutku pravomoćnosti rješenja za mirovinu nositelja ili člana gospodarstva. Dohodovnu potporu u iznosu od 5.000 kuna po gospodarstvu mogu ostvarivati i nekomercijalna gospodarstva čiji je nositelj ili član korisnik mirovine kao poljoprivrednik ili je **nezaposlen**.

Uz postojeće dohodovne potpore nekomercijalnim gospodarstvima Vlada RH će tijekom pretpripravnog razdoblja oblikovati dodatne mjere iz programa ruralnog razvitka kojima će se pomagati nekonkurentnim gospodarstvima.

**Franz Fischler, povjerenik
Europske komisije (EK) za
poljoprivredu i ruralni
razvoj (1995. - 1999.) i
povjerenik EK za
poljoprivredu, ruralni razvoj
i ribarstvo (1999. - 2004.)**

Kao glavni savjetnik hrvatske Vlade u pregovorima za poglavlje Poljoprivreda i ruralni razvitak, što biste savjetovali hrvatskoj Vladi i poljoprivrednicima - što mogu činiti u pretpristupnom razdoblju, kako se hrvatska poljoprivreda može prilagoditi standardima Europske unije i izazovima tako velikog tržišta?

Ne vidim velike probleme u hrvatskoj poljoprivredi zato što imate vrlo napredne standarde koji su u mnogim područjima na europskoj razini. Slabe točke su ulaganja u ljudske resurse; nepostojanje osnovnih obrazovnih programa za mlade poljoprivrednike.

Za vašu je zemlju važno da se ne fokusira samo na poljoprivredni sektor, već je veoma važno imati širi pogled na selo, na primjer, kako ojačati i izgraditi infrastrukturu ili koje su alternative za ljude koji žive na selu. Najvažnije za poljoprivrednike jest da počnu razmišljati kao poduzetnici i preuzmu odgovornosti. Mali poljoprivrednici trebaju pronaći moguće kombinacije prihoda između aktivnosti na gospodarstvu i izvan gospodarstva putem seoskog turizma. Moraju usmjeriti marketing na proizvodnju određenih proizvoda na gospodarstvu, na primjer sira, maslinova ulja, pekmeza i sl. Naravno, potrebno je smanjiti troškove na malim gospodarstvima. Poljoprivrednici u Europi to čine putem suradnje i zajedničkom uporabom strojeva i traktora.

U Hrvatskoj su poljoprivrednici među najvećim "euroskepticima" i uglavnom ne prepoznaju prednosti ulaska u Europsku uniju. Koje su to prednosti koje mogu motivirati poljoprivrednike da daju podršku ulasku u EU?

"Euroskeptici" među poljoprivrednicima uobičajena su stvar posvuda u Europi jer poljoprivrednici misle da će više izgubiti nego što će dobiti ulaskom u Europsku uniju. Mi smo u Austriji imali identičnu situaciju kao i vi u Hrvatskoj. Stariji poljoprivrednici bili su zabrinuti u pogledu EU-a i pitali se mogu li preživjeti ulazak na europsko tržište. Stanje prihoda gotovo se ne može usporediti sa stanjem prije Europske unije i sve to ima za posljedicu povećanje izvoza poljoprivrednih proizvoda. Izraziti zabrinutost jedna je stvar, ali realni rezultati onih koji su ušli u Europsku uniju druga su stvar. Pitanje nije možete li preživjeti u EU, nego koliko dobro možete iskoristiti sve mogućnosti koje vam se pružaju. EU predstavlja mogućnost, a ne prijetnju hrvatskim poljoprivrednim proizvodima - mogućnost da postanu poznati i još isplativiji.

pregovori s EU

10

Kako je moguće voditi pretpristupne pregovore o poljoprivredi ako će tek u budućnosti biti poznato kakva će biti Zajednička poljoprivredna politika (ZPP)?

Zakonodavstvo EU-a stalno se razvija, kao uostalom i nacionalna zakonodavstva, pa tako i hrvatsko. Isto vrijedi i za ZPP - velika reforma ZPP-a, kojom je uvedeno tzv. jedinstveno plaćanje po farmi, primjenjuje se od prošle godine. Riječ je o velikom reformskom zahvatu koji je u značajnoj mjeri promijenio dotadašnju politiku EU-a. Daljnje promjene ZPP-a jesu moguće, pa je tako primjerice Europska komisija najavila mogućnost određenih izmjena u tržišnom redu za voće i povrće i vino. Međutim, sigurno je da će najvažnije odrednice europske poljoprivredne politike biti u primjeni i u trenutku kada Hrvatska pristupi Europskoj uniji.

11

Kako teku pregovori na području poljoprivrede?

Hrvatska je završila fazu analitičkog pregleda usklađenosti našeg i EU zakonodavstva. Nakon otvaranja poglavlja Poljoprivreda i ruralni razvitak, Hrvatska će biti pozvana prezentirati pregovaračka stajališta, u kojima će, među ostalim prezentirati i svoje zahtjeve za prijelaznim razdobljima. Nacrt pregovaračkih stajališta bit će raspravljen na Nacionalnom odboru Hrvatskoga sabora, a usvojiti će ih hrvatska Vlada.

12

Koje će točke biti najveći izazov u pregovorima o poljoprivredi?

Najvećim izazovima u pregovorima u području poljoprivrede smatraju se utvrđivanje visina potpora te razina proizvodnih kvota.

13

Koje godine mogu biti referentne za proizvodne kvote? Jesu li to godine prije otvaranja pregovora, godine do ulaska u Uniju u kojima se intenzivira sadnja ili neke druge godine?

Definiranje referentnih godina na temelju kojih će se utvrditi proizvodne kvote bit će također predmet pregovaračkih stajališta.

14

Postoje li i koje su kvote u pojedinim konkretnim poljoprivrednim proizvodnim granama koje će Hrvatska tražiti u pregovaračkim pozicijama?

Proizvodne **kvote** jedna su od mjera poljoprivredne politike čija je primjena utvrđena pravnom stečevinom a države članice ih dogovaraju kako bi se spriječila prekomjerna proizvodnja određenih proizvoda koje kasnije nije moguće prodati na tržištu EU-a. Od proizvoda koje Hrvatska proizvodi one su utvrđene za **mljeko, šećer, vinograde**, dok je za **maslinike utvrđena kvota za poticaje**.

15

Kakva će biti situacija s poticajima u tijeku pregovora s EU-om?

Hrvatska sve do stupanja u članstvo EU-a ima mogućnost primjene poticaja koji su sukladni našim međunarodnim obvezama i proračunskim mogućnostima. Stupanjem u članstvo u EU Hrvatska će biti u obvezi primjenjivati potpore koje su sukladne pravnoj stečevini. Posebno je važno istaknuti da u **EU postoji niz mjera namijenjenih ruralnom razvitku koje su do sada, u Hrvatskoj, bile zastupljene u osjetno manjoj mjeri.**

16

Navodno prije početka pregovora o poljoprivredi Hrvatska s EU-om treba uskladiti čak 40.000 stranica različitih zakona iz tog područja, a sveukupno treba uskladiti 108.000 stranica teksta. Je li to točno?

Zakonodavstvo EU-a podijeljeno je u 31 poglavlje. Poglavlja 11., 12. i 13., odnosno poljoprivreda i ruralni razvitak, zatim ribarstvo, sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor, te zaštita potrošača i zdravlja tri su poglavlja za koje je odgovoran MPŠVG. Za ovo područje doista postoji zakonodavstvo i propisi na četrdesetak tisuća stranica i samo ta brojka pokazuje koliki je posao pred nama - pregovori o poljoprivredi predstavljaju čak 50 posto ukupnih pregovora s EU-om. Čeka nas golem posao, no u **pregovaračke timove uključili smo velik broj stručnjaka iz Hrvatske gospodarske komore, sveučilišne profesore i predstavnike seljačkih i proizvođačkih udruga.** Takva struktura pregovaračkog tima, u kojoj je velik broj gospodarstvenika, jamstvo je za dobru uključenost zainteresiranih skupina i uspješnije pregovore.

(Izvor: www.mps.hr, intervju s prof. dr. Draganom Kovačevićem, državnim tajnikom u MPŠVG, Glas Slavonije, 5.12.2005.)

17

Što će biti osnova pregovora u poljoprivredi?

Ako se pregovore u poljoprivredi promatra u kontekstu sveukupne pripreme gospodarstva i društva za primjenu pravne stečevine EU-a, onda je jasno da je riječ o jednom od najzahtjevnijih sektora već s obzirom na obujam nužnog usklađivanja našeg zakonodavstva. Međutim, usprkos ogromnom poslu što još uvijek čeka državnu administraciju, bilo bi pogrešno zaključiti da će se o tisućama stranica pravne stečevine koja se odnosi na poljoprivredu uistinu pregovarati. Samo je nekoliko pitanja oko kojih se može pregovarati u pravom smislu te riječi.

U našem slučaju to će biti pregovori u svezi obujma budućih prava domaćih proizvođača u smislu proizvodnih kvota i iznosu sredstava potpore koji će Hrvatska povlačiti iz zajedničke blagajne.

Dakle, premda je stvarni broj pitanja o kojima će se pregovarati mali, zbog svoje iznimne osjetljivosti i financijskih učinaka ti pregovori nisu nimalo jednostavni. Zbog određenih nedostataka naše poljoprivredne statistike, Hrvatska je kao preduvjet za formalni početak pregovora u poglavlju poljoprivreda dužna izraditi strateški dokument prilagodbe poljoprivredne statistike zahtjevima EU-a. Ta činjenica dodatno ističe važnost pouzdanih analitičkih podloga za vođenje pregovora u poljoprivredi. S obzirom na strateško značenje očuvanja i razvitka poljoprivrede u našem ruralnom prostoru, ne treba uopće dovoditi u sumnju da će to na odgovarajući način biti ugrađeno u pregovaračku platformu.

**Ružica Gelo, pregovaračica
za poljoprivredu i ruralni
razvitak, ribarstvo,
sigurnost hrane,
veterinarstvo i fitosanitarni
nadzor te zaštitu potrošača
i zdravlja**

- Kako se pregovara?

Tri ključne stvari u pregovorima u poljoprivredi su razina poticaja, proizvodne kvote i stjecanje vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem od strane stranih fizičkih osoba. Nakon završetka analitičkog pregleda, koji u pravilu u poljoprivredi traje oko godinu dana, kreće se u pregovore o iznimkama, odnosno o proizvodnim kvotama ili razini poticaja. U ovom trenutku ne želimo nagađati o prijelaznim periodima. Prijelazni periodi najprije zahtijevaju definiranje stavova unutar pregovaračkih skupina te, u konačnici, donošenje odluka Vlade i Nacionalnog odbora koji funkcionira pri Hrvatskom saboru. No, možemo navesti iskustva novih članica EU-a, posebice o razini poticaja, proizvodnim kvotama i stjecanju vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem.

Tako su primjerice te zemlje kod pitanja poticaja dobile 25 posto iznosa od onog iznosa koje dobivaju stare zemlje članice i mogućnost dodatka od 30 posto iz vlastitog nacionalnog proračuna. Proizvodne kvote za četiri područja (mlijeko, šećer, vinogradi i maslinici) bile su na razini statističke proizvodnje u

referentnom razdoblju, a kod vinograda i maslinika morali su postojati kvalitetni katastrofi.

Kada je pak bilo riječi o stjecanju vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem, najdulje prijelazno razdoblje dobila je Poljska - 12 godina, zatim Češka - 7 godina, dok su ostale zemlje dobile prijelazni period od 5 godina, osim Malte, Cipra i Slovenije koje nemaju prijelazni period već mogućnost uvođenja zaštitne mjere dođe li do velike prodaje poljoprivrednog zemljišta strancima. Ta se zaštitna mjera može primijeniti u sljedećih 7 godina. I Hrvatska bi u vezi sa stjecanjem vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem trebala imati prijelazno razdoblje.

Što se tiče politike isplate poticaja, ulaskom u EU bit će novca za poljoprivredu i stizat će na vrijeme, uz posebnu mogućnost dobivanja značajnih sredstava za mjere ruralnog razvitka. Ono što Hrvatska mora učiniti u procesu pristupanja EU je jačanje institucija i jačanje rada inspekcijskih i savjetodavnih službi u poljoprivredi, ali i edukacija proizvođača.

prof. dr. Dragan Kovačević,
državni tajnik u MPŠVG i
voditelj radne skupine za
pregovore o poljoprivredi i
ruralnom razvitku

U javnosti postoji nekoliko različitih teza o životu poljoprivrednika u EU - od one da seljak s manje od 20 ha nema što tražiti u EU do teze da se i s četiri hektara može živjeti jednako dobro kao u Austriji ili Bavarskoj.

- Za seljake u Austriji ili Bavarskoj vrijedi isto što i za one u Hrvatskoj - naime, da visina prihoda iz poljoprivredne proizvodnje ne ovisi nužno o veličini posjeda, nego o vrsti i konkurentnosti proizvodnje. Primjerice, sigurno je da seljak u EU s manje od 20 ha, koji proizvodi pšenicu, teško može osigurati egzistenciju svojoj obitelji, ali isto se može reći i za takvog poljoprivrednika u RH. S druge strane, poljoprivrednik koji se u Hrvatskoj (ili u EU) na relativno malom posjedu od nekoliko hektara odluči na proizvodnju, primjerice, voća, povrća ili ukrasnog bilja, može ostvarivati zavidne prihode. Za izgradnju uspješna poljoprivrednoga gospodarstva nije presudna veličina gospodarstva već konkurentnost proizvodnje, odgovarajuća ponuda, kao i organiziran i pravodoban nastup na tržištu. Poljoprivredna proizvodnja zahtijeva specijalizaciju, primjerice, uz voćnjak trebao bi biti uređaj za pakiranje i sortiranje te siguran trgovac. Sadašnje navike naših ljudi koji su se bavili svime po malo moraju se mijenjati.

Ivo Lončar,
potpredsjednik saborskog
Odbora za poljoprivredu i
šumarstvo

Što vidite kao najveću mogućnost, a što kao najveći izazov u poljoprivredi tijekom pridruživanja Hrvatske EU?

Hrvatska je zahvaljujući određenom spletu okolnosti danas ekološki najčišća država u Europi, što znači da je hrana koju proizvodimo najmanje ugrožena pesticidima. Možemo proizvesti gotovo sve osim tropskog voća i kave. Naše su mogućnosti i prirodni uvjeti u proizvodnji raznovrsnih autohtonih proizvoda, primjerice vrhunskih vina, maslinova ulja, kulena, pršuta, sira, koji ne sadržavaju konzervans. Svaka hrvatska regija može dati autohtone, prepoznatljive i kvalitetne proizvode. Tu su naše mogućnosti. Najveći izazov je taj da poljoprivredno zemljište proglasimo nacionalnim interesom. To konkretno znači sljedeće: ako netko više od 3 godine ne obrađuje zemlju, država ima pravo otkupiti zemlju po tržišnoj cijeni. Ako se ne prihvati ta ponuda, onda se plaćaju porezi, koji su znatno viši od onih koje plaćaju poljoprivrednici. Napuštena zemljišta na kojima su nekada bili nasadi treba prenamijeniti u poljoprivredna zemljišta i davati u povoljan najam onima koji se planiraju baviti ne turizmom i ugostiteljstvom nego poljoprivredom. Banovina, Lika, Kordun i Hrvatsko zagorje mogli bi zaradivati proizvodeći visokokvalitetno voće, Slavonija bi se trebala orijentirati na ratarske i povrtlarske, a Dalmacija i Primorje na mediteranske kulture.

subvencije i kvote

18

Je li istina da EU traži prijelazno razdoblje za izravna plaćanja pojedinim poljoprivrednicima?

Prijelazno razdoblje odnosi se na poljoprivrednike iz novih država članica koje su stekle status člana 2004., odnosno 2007. godine. Utvrđeno je da će poljoprivrednicima u novim članicama EU-a u prvoj godini članstva biti isplaćeno 25% od ukupnog iznosa koji stoji na raspolaganju poljoprivrednicima u starim članicama iz zajedničkih fondova svih država EU-a. Ovaj se postotak postupno povećava te se poljoprivrednici u novim članicama u potpunosti izjednačavaju s poljoprivrednicima u starim članicama 10 godina nakon ulaska u EU. Razlika u visini potpore može se djelomično nadomjestiti iz nacionalnog proračuna države članice, što zbog zaštite interesa svojih poljoprivrednika sve nove članice i čine. Neke od novih zemalja članica (poput nama susjedne Slovenije) uspjele su postići u pregovorima da već nakon 4 godine njihovi poljoprivrednici dobivaju istu potporu onoj koju imaju u starim članicama. To je bilo moguće zbog razmjerno visokih poljoprivrednih potpora u Sloveniji prije članstva, a sličan scenarij bi se mogao ponoviti i u hrvatskim pregovorima.

19

Koje subvencije EU-a u poljoprivredi možemo očekivati u Hrvatskoj?

Hrvatskim poljoprivrednicima nakon ulaska u EU bit će na raspolaganju **sve tržišne potpore** koje se **iz proračuna EU-a** isplaćuju poljoprivrednicima u drugim državama članicama (jasno, pod uvjetom da postoje stvarni i utemeljeni zahtjevi poljoprivrednika za ostvarivanje prava na neku konkretnu potporu, te odgovarajući sustav nadzora i kontrole). Istodobno, Hrvatska će morati odustati od nacionalnih proizvodnih potpora koje se trenutačno isplaćuju prema Zakonu o državnim potporama u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu. Iznimka mogu biti pojedine nacionalne potpore u područjima koja nisu pokrivena tržišnim redovima i ako o tome u pregovorima bude postignut dogovor.

20

Postoje li kakva količinska ograničenja pri dodjeljivanju dotacija po hektaru površine s obzirom na broj hektara koji su u vlasništvu pojedinog poljoprivrednika?

Za sada ne postoje takva ograničenja, premda su sve češći zahtjevi da se u novim izmjenama Zajedničke poljoprivredne politike uvede najviši mogući iznos novčane potpore po gospodarstvu.

U pravilu, ograničenja se postavljaju na razini države, a ne na razini poljoprivrednika. Ako zahtjevi za potporama prijete premašiti maksimum utvrđen na razini države, moguće je da se svima proporcionalno smanji potpora ili se za količine koje premaše kvotu ne isplati poticaj.

21

Koja je bitna razlika između sustava neposrednih plaćanja i oblika dosadašnje pomoći poljoprivrednicima?

Naši poljoprivrednici već sada uživaju neposredna plaćanja za poticaj proizvodnje u poljoprivredi jer se ta sredstva isplaćuju direktno na njihove račune. Pitanje se vjerojatno odnosi na razlike između postojećeg sustava potpore u Hrvatskoj i sustava potpore koji se primjenjuje u EU. Bitna je razlika u tome što se u Hrvatskoj isplaćuju različite visine proizvodnih potpora u poljoprivredi ovisno o vrsti proizvoda za koji se prijavljuje poticaj te se isplata poticaja uvjetuje podnošenjem dokaza da je proizvod doista i proizveden (ili uskladišten ili prodan). Uz to, puno su veća godišnja kolebanja isplaćenih potpora u RH, kako između pojedinih proizvodnji, tako i na razini svakog pojedinog korisnika.

U EU se od 2005. godine primjenjuje sustav jedinstvenih plaćanja po gospodarstvu, u kojem se isplata potpore ne uvjetuje proizvodnjom određenoga poljoprivrednog proizvoda niti se ona kontrolira. Umjesto toga, kontrolira se održava li poljoprivrednik svoje gospodarstvo u dobrom proizvodnom stanju te primjenjuje li propisane uvjete zaštite okoliša, kvalitete te dobrobiti životinja. S obzirom da je osnova za jedinstvena plaćanja povijesna proizvodnja na gospodarstvu tijekom referentnog trogodišnjeg razdoblja, to su i isplaćene godišnje potpore ujednačenije te gotovo u cijelosti neovisne o razini nove proizvodnje.

22

Hoće li EU poticati velike kombinatne, koji su limiti u poticajima?

U ovom trenutku u EU ne postoji gornji limit u veličini poljoprivrednoga gospodarstva o kojemu bi ovisilo pravo na dobivanje poticaja. Međutim, u slučaju poljoprivrednika koji dobivaju godišnje potpore u iznosu višem od 5.000 EUR godišnje primjenjuje se linearno smanjenje poticaja od 3 do 5% od ukupnog iznosa.

23

Hoće li uvoz poljoprivredne mehanizacije biti pojednostavljen?

Ulaskom u EU stvorit će se slobodno unutarnje tržište za razmjenu roba, pa tako i poljoprivrednih strojeva i opreme. Drugim riječima, ukinut će se carine za trgovinu s drugim zemljama članicama Europske unije te se promet u okviru toga tržišta više neće smatrati uvozom.

24

Zašto se ne može dobiti poticaj za kupnju polovne mehanizacije?

Zakonom o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu predviđene su proizvodne potpore za niz poljoprivrednih proizvoda s ciljem poticanja njihove proizvodnje, kao i iznosi tih potpora. Modelom poticanja proizvodnje nije predviđen poticaj za kupnju poljoprivredne mehanizacije, bez obzira na to je li riječ o novoj ili polovnoj mehanizaciji. Međutim, sadašnjim modelom kapitalnih ulaganja u predviđena je nepovratna investicijska potpora, među ostalim, za nabavu mehanizacije i to na vrlo sličan način kao u državama EU-a.

25

Kako su se kretale i kako će se kretati otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda do 2007. godine?

Otkupne cijene formiraju se slobodno na tržištu te su podložne oscilacijama ovisno o vrsti proizvoda, sezoni i mikrolokaciji tržišta. U tržišnim gospodarstvima nije uputno da državna administracija objavljuje prognoze kretanja otkupnih cijena. Međutim, dostupni su podaci o kretanju cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u prethodnom razdoblju. Visina cijena poljoprivrednih proizvoda u Hrvatskoj objavljuje se na internetskoj stranici Poljoprivrednog informacijskog sustava u poljoprivredi MPŠVG-a (<http://www.tisup.mps.hr/hr/default.asp>), dok se visina cijena poljoprivrednih proizvoda u državama članicama EU-a objavljuje na internetskoj stranici Opće uprave za poljoprivredu Europske komisije. (http://europa.eu.int/comm/agriculture/publi/prices/index_en.htm).

26

Jesu li kvote EU-a propisane na razini države ili na razini domaćinstva ili na objema razinama?

Proizvodne kvote u EU propisane su za dva poljoprivredna proizvoda: mlijeko i šećer. U obama slučajevima određi se visina kvote na razini svake države članice, a države nakon toga određuju dopuštenu visinu proizvodnje za svakog poljoprivrednika koji se bavi proizvodnjom mlijeka, odnosno dopuštenu visinu proizvodnje za svaku šećeranu u slučaju šećera. U pravilu, države članice toleriraju određena prekoračenja proizvodnje na razini pojedinačnog gospodarstva ukoliko nije došlo do prekoračenja na regionalnoj ili nacionalnoj razini. Za takva prekoračenja naplaćuju se vrlo visoki novčani penali.

27

Što znače zajedničke tržišne uredbe EU-a i za koje proizvode vrijede?

U EU su posebnim propisima (uredbe o tržišnom redu) uređeni tržišni odnosi za sve važnije skupine poljoprivrednih proizvoda: ratarski usjevi, vino i alkohol, maslinovo ulje, voće i povrće, šećer, duhan, cvijeće, sjeme, mlijeko i preradevine, govede meso, ovčje meso, kozje meso, svinjsko meso, meso peradi, jaja, med, sušena krma. Također postoje uredbe o tržišnom redu za neke poljoprivredne proizvode koji nisu od tolike važnosti za hrvatske poljoprivrednike, kao što su riža, pamuk, hmelj, lan, konoplja.

U uredbama o tržišnom redu propisani su za svaki proizvod **pojedinačno uvjeti koji se odnose na ostvarivanje potpore, kvalitetu proizvoda, uvjete uvoza i izvoza** te drugi specifični uvjeti kao što **su proizvodne kvote, uloga proizvodnih udruga i dr.** U Europskoj uniji trenutno se radi na pojednostavljenju i objedinjavanju ovih propisa s ciljem da sve postojeće uredbe o tržišnom redu budu obuhvaćene jednim propisom.

Određivanje kvota za poljoprivredne proizvode po državama članicama

U EU proizvodne kvote, odnosno maksimalno dopušten obujam proizvodnje, određene su za mlijeko i šećer. Za ostale proizvode ne postoje ograničenja u obujmu proizvodnje.

Proizvodna kvota za kravlje mlijeko (tisuće tona):

Država članica	Kvota za proizvodnu godinu 2004./2005.	Kvota za proizvodnu godinu 2007./2008.	Kvota za proizvodne godine od 2008./2009. do 2014./2015.
Austrija	2.749,4	2.776,9	2.790,6
Belgija	3.310,4	3.343,5	3.360,1
Bugarska	-	-	979,0
Cipar	145,2	145,2	145,2
Češka	2.682,1	2.682,1	2.737,9
Danska	4.455,3	4.500,0	4.522,2
Estonija	624,5	624,5	646,4
Finska	2.407,0	2.431,0	2.443,1
Francuska	24.235,8	24.478,2	24.599,3
Grčka	700,5	820,5	820,5
Irska	5.395,8	5.395,8	5.395,8
Italija	10.530,1	10.530,1	10.530,1
Latvija	695,4	695,4	728,6
Litva	1.646,9	1.646,9	1.704,8
Luksemburg	269,0	271,7	273,1
Mađarska	1.947,3	1.947,3	1.990,1
Malta	48,7	48,7	48,7
Nizozemska	11.074,7	11.185,4	11.240,8
Njemačka	27.864,8	28.143,5	28.282,8
Poljska	8.964,0	8.964,0	8.980,1
Portugal	1.870,5	1.939,2	1.948,6
Rumunjska	-	-	3.057,0
Slovačka	1.013,3	1.013,3	1.040,8
Slovenija	560,4	560,4	576,6
Španjolska	6.117,0	6.117,0	6.117,0
Švedska	3.303,0	3.336,0	3.352,5
Velika Britanija	14.609,7	14.755,6	14.828,6

Proizvodna kvota za šećer* (tisuće tona):

Država članica	Kvota za šećer
Austrija	387.326
Belgija	818.812
Bugarska	4.752
Cipar	-
Češka	454.862
Danska	420.746
Estonija	-
Finska	146.087
Francuska	3.552.221
Francuski prekomorski teritorij	480.245
Grčka	317.502
Irska	-
Italija	778.706
Latvija	66.505
Litva	103.010
Luksemburg	-
Mađarska	401.684
Malta	-
Nizozemska	864.560
Njemačka	3.655.456
Poljska	1.671.926
Portugal	34.500
Autonomna regija Azori	9.953
Rumunjska	109.164
Slovačka	207.432
Slovenija	52.973
Španjolska	903.843
Švedska	325.700
Velika Britanija	1.138.627

* Propisane su i kvote za izoglukozu i unulin, koje nisu ovdje prikazane.

28

Hoće li nakon ulaska u EU seljaci sami plaćati gorivo? Hoće li troškovi goriva za traktore biti subvencionirani?

Na zajedničkom tržištu EU-a poljoprivrednici imaju pravo na potpore predviđene Zajedničkom poljoprivrednom politikom Europske unije, sukladno uredbama koje su na snazi u svim državama članicama, kao i uvjetima dogovorenima tijekom pregovora s EU. Unutar ZPP-a ne postoje programi subvencioniranja goriva za poljoprivrednike te oni **sami nose troškove goriva** u poljoprivrednoj proizvodnji. Međutim, moguće je nacionalnim propisima urediti potrošnju goriva po preferencijalnim uvjetima u odnosu na ostalu potrošnju pod uvjetom da je na isti način gorivo dostupno svim sektorima u poljoprivredi. U većini država pogonsko se gorivo u pravilu subvencionira **oslobađanjem od dijela trošarina** kao što je višegodišnja praksa i u Hrvatskoj. Međutim, za razliku od prakse većine država EU-a gdje poljoprivrednici naknadno dobivaju povrat preplaćenog posebnog poreza, u RH se u ovom trenutku poljoprivrednicima omogućuje kupovina tzv. plavog dizela bez plaćanja trošarina.

29

Hoće li država subvencionirati specijalizirane obrte za proizvodnju ukrasnog bilja?

Zakonom o državnoj potpori u poljoprivredi i ribarstvu nije predviđena potpora za proizvodnju ukrasnog bilja. U EU tržište ukrasnog bilja uređeno je uredbom kojom su propisani standardi kvalitete i sustav trgovine tim proizvodima. Uredba EU-a predviđa mogućnost primjene mjera kojima će se unaprijediti kvaliteta i potražnja, poboljšati organizacija proizvodnje i marketinga, odnosno pratiti kretanje tržišnih cijena ukrasnog bilja, međutim, te se mjere trenutačno u EU ne primjenjuju.

30

Koji su mehanizmi tržišno-cjenovne politike EU-a na području poljoprivrede?

Tržne redove ili organizaciju zajedničkog poljoprivrednog tržišta u EU čini niz mehanizama kojima se na sličan način regulira proizvodnja i trgovina poljoprivrednim proizvodima u svim državama članicama EU-a.

Mjere poticanja prodaje i potražnje, izravna plaćanja, carine, propisane cijene, intervencije na domaćem tržištu i proizvodne kvote čine mehanizme kojima se regulira tržište poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u EU. Reformom Zajedničke poljoprivredne politike EU-a neke mjere tržišno-cjenovne politike postupno gube na značenju (propisane cijene, intervencije na domaćem tržištu i proizvodne kvote), dok je sve važnija primjena mjera strukturne politike (regionalni i ruralni razvitak).

31

Kako u EU funkcionira sustav potpora?

Zajednička poljoprivredna politika primjenjuje sustav direktnih proizvodnih potpora (tzv. 1. stup ZPP-a), kao i potpore namijenjene direktno za poljoprivrednu proizvodnju, već za pomoć seoskim zajednicama i ruralnom prostoru općenito (politika ruralnog razvitka, odnosno 2. stup ZPP-a).

Sustav potpora u EU reguliran je uredbama koje su stupile na snagu 1. siječnja 2005. Uredbom se uvodi jedinstveno plaćanje po gospodarstvu i odvajanje potpora od proizvodnje. **Jedinstveno plaćanje** moći će ostvarivati poljoprivredni proizvođači **neovisno o vrsti proizvodnje kojom će se baviti, pa i ako odluče ništa ne proizvoditi**. Međutim, ostvarivanje jedinstvenog plaćanja po gospodarstvu vezano je uz poštovanje propisa o dobrobiti životinja, sigurnosti hrane, zaštiti okoliša i zdravlja ljudi. U načelu, iznos jedinstvenog plaćanja koji će moći ostvariti pojedini proizvođač određivat će se na sljedeći način: trogodišnji prosjek (primjerice 2000.-2002.) svih potpora koje je ostvarivao u navedenom razdoblju, uključujući i stočarsku proizvodnju, podijelit će se s trogodišnjim prosjekom svih hektara zemljišta za koje je ostvarivao potporu u navedenom razdoblju.

Također, članica EU-a može odabrati tzv. **regionalno jedinstveno plaćanje**, kada se **ukupni iznos potpora** koje je u referentnom razdoblju ostvarivala pojedina regija **dijeli s ukupnim brojem hektara u toj regiji za koje je ostvarivana potpora**. U tom slučaju svi poljoprivrednici ostvaruju isti iznos jedinstvenog plaćanja po jednome hektaru. Osim toga, ostavljena je ograničena mogućnost ostvarivanja **potpore vezane uz određenu proizvodnju** kako bi se spriječilo smanjivanje i napuštanje određenih vrsta poljoprivredne proizvodnje u područjima s otežanim uvjetima gospodarenja ili od posebnog interesa za zemlju članicu. Dana je mogućnost, uz strogo propisane uvjete, osiguravanja i tzv. nacionalne omotnice za dodatnu potporu za poticanje specifičnih načina proizvodnje koji su bitni za zaštitu okoliša i poboljšanje kvalitete i marketinga poljoprivrednih proizvoda.

Politika ruralnog razvitka, odnosno drugi stup ZPP-a u posljednjih nekoliko godina dobiva na sve većem značenju, posebno u novim zemljama članicama. Glavni ciljevi politike ruralnog razvitka su povećanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje, unaprjeđenje kvalitete života u ruralnom prostoru te zaštita okoliša i krajolika te se i potpora u okviru ove politike odobrava za projekte koji doprinose ostvarenju navedenih ciljeva. Karakteristično je da u okviru 2. stupa ZPP-a zemlje članice imaju razmjerno veliki stupanj samostalnosti u utvrđivanju prioritetnih mjera koje će se sufinancirati, za razliku od prvog stupa, odnosno direktnih potpora, koje još uvijek čine glavninu izdataka iz zajedničkog poljoprivrednog proračuna EU-a.

institucije i zajednička poljoprivredna politika

32

Koje su ključne institucije u Hrvatskoj na području poljoprivrede kojima se poljoprivredni proizvođač može obratiti za pomoć i savjet?

Poljoprivrednici se za stručne savjete mogu obratiti Hrvatskom zavodu za poljoprivrednu savjetodavnu službu, koji ima odsjeke u svakoj županiji te ukupno 114 ureda smještenih u gradskim ili općinskim središtima. Većina usluga ovog Zavoda za poljoprivrednike je potpuno besplatna.

33

Kakvo će biti institucionalno uređenje na području poljoprivrede? Koje će se institucije time baviti i s kojim ovlastima?

Zajedno s Vijećem EU-a i Europskim parlamentom, Europska komisija čini trokut najvažnijih institucija EU-a, unutar kojeg se donose odluke. Europska komisija ima isključivo pravo predlaganja zakonskih prijedloga. Iako nema moć odlučivanja, ta institucija, kao čuvarica europskih zakona, nadgleda njihovu provedbu i poštivanje. Komisija priprema zakonske prijedloge, primjenjuje načela zajedničkih politika EU-a i nadgleda njihovu provedbu, nadzire primjenu europskoga prava i dodjelu proračunskih sredstava te zastupa EU u međunarodnim pregovorima i putem svojih predstavništava u svijetu. Europska komisija provodi poljoprivrednu politiku i politiku regionalnih subvencija. Komisiju čine predsjednik i 26 članova (povjerenika) iz država članica koji imaju petogodišnji mandat, a bira ih Vijeće EU-a te potvrđuje Europski parlament. Članovi Komisije su obvezni djelovati u skladu s interesima EU-a i biti potpuno neovisni o interesima vlada zemalja iz kojih dolaze.

34 Kako se ostvaruje europska Zajednička poljoprivredna politika (ZPP)?

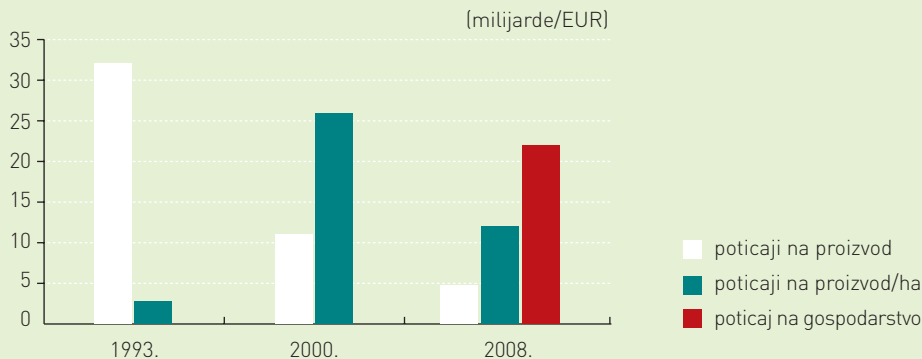
Administrativnu strukturu Europske komisije čini 36 općih uprava (Directorate General - DG) i specijaliziranih službi, a Opća uprava za poljoprivredu (DG AGRI) mjerodavna je za područje poljoprivrede. Svakoj je upravi na čelu glavni direktor, koji je odgovoran članu Komisije zaduženom za određeno područje rada uprave.

Ciljevi i osnovna načela ZPP-a formulirani su u Ugovoru o osnivanju Europske ekonomske zajednice iz 1957. godine te su razrađeni nizom uredbi čija je primjena obvezatna u svim državama članicama EU-a. Za pravilnu primjenu odredbi ZPP-a mjerodavna je administracija u državama članicama EU-a.

Propisima ZPP-a regulirana su, među ostalim, sljedeća područja:

- poljoprivredni proračun
- tržišni redovi za poljoprivredne proizvode
- politika ruralnog razvitka
- sustav računovodstvenih podataka u poljoprivredi
- državne potpore
- prerada i marketing poljoprivrednih proizvoda
- poljoprivredna statistika
- istraživanja u poljoprivredi
- monetarna pitanja.

Prvih par desetljeća je proračun ZPP-a u ukupnom zajedničkom proračunu EU-a iznosio čak 70%. Premda se od konca 1980-ih taj udio kontinuirano smanjuje, i u najnovijem proračunu EU-a za razdoblje 2007-2013. on je pojedinačno još uvijek najznačajniji s udjelom od 43%.

Graf 1. Načini poticanja u Zajedničkoj poljoprivrednoj politici

Zajednička poljoprivredna politika u EU

U lipnju 2003. godine prihvaćen je dogovor o reformi Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) unutar Europske unije. Unija je s prihvaćanjem reforme zakoračila u novo doba ZPP-a, koje bi trebalo trajati do 2013. godine. Reforma ZPP-a nalaže da poljoprivrednici moraju za dobivanje poticaja ispunjavati uvjete u području zaštite okoliša, zdrave hrane, identifikacije i registracije životinja, prijavljivanje bolesti i dobrobit životinja. Površine moraju biti obrađene u skladu s dobrom poljoprivrednom i ekološkom praksom. Svaka država članica mora osigurati da će površine koje su do ulaska u EU bile tretirane i vođene kao pašnjaci to i ostati.

Novina za hrvatske proizvođače bit će načini poticanja u EU. Najvažniji dio reforme je uvođenje proizvodno nevezanih plaćanja u obliku jedinstvenog plaćanja, koje je moguće isplatiti na razini prijašnjih prava na obiteljsko gospodarstvo ili jedinstveno plaćanje po hektaru površine jednako za sve proizvođače na određenom području. Takvo plaćanje naziva se regionalno jedinstveno plaćanje za površinu.

Značajno je da reforma daje manevarski prostor državama članicama EU-a da se odluče o najprihvatljivijim rješenjima. Proizvodno 'nevezana' plaćanja znače neku vrstu 'slobode' po kojima poljoprivrednik ima više mogućnosti da sam odluči o izboru poljoprivredne proizvodnje. Tako danas u EU postoje mogućnosti za tri oblika poticanja: na obiteljsko gospodarstvo, na hektar površine i kombinirani model.

Računica je jednostavna: poticaji će biti proizvodno nevezani, a poljoprivrednik sam odlučuje što će proizvoditi u skladu sa potražnjom tržišta.

Ostvarivanje isplata poticaja na obiteljsko gospodarstvo vrijedi isključivo za 'stare' članice EU-a, gdje će se poticaji isplaćivati na temelju prosječnih primanja subvencija u razdoblju 2000. - 2002. Za 'nove' članice EU poticaji idu isključivo preko površina (ha) dogovorenih na temelju kvota i referentnih količina prilikom pregovora o ulasku pojedine države u EU. I konačno, djelomično kombinirani model poticanja omogućuje da se neki poticaji u manjem postotku i dalje proizvodno vežu.

SAPARD

35 Što je SAPARD?

Uočavajući različit stadij razvijenosti država kandidatkinja za punopravno članstvo, EU je razvila pretpristupne programe pomoći. Za poljoprivredu i ruralna područja namijenjen je SAPARD. Svrha programa SAPARD je:

- primarna ulaganja u poljoprivredu i ruralnu infrastrukturu
- stvaranje konkurentnog i učinkovitog sektora poljoprivrede i prerade hrane; stvaranje novih radnih mjesta i prihoda u najmanje razvijenim regijama
- stvaranje uvjeta održivog razvoja u ruralnim područjima
- poboljšanje kvalitete života ruralnog stanovništva
- priprema države kandidatkinje za korištenje mnogo većih sredstava iz fondova EU- a i ravnopravno sudjelovanje na jedinstvenom europskom tržištu.

36 Kako funkcionira Agencija SAPARD?

Unutar Ravnateljstva za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi, uspostavljena je struktura za obavljanje funkcije SAPARD Agencije. Agencija obavlja funkciju provedbe pretpristupnog SAPARD programa i to od pripreme dokumentacije preko raspisivanja natječaja, odobravanja projekata do isplata i kontrole na terenu. Projekt treba zadovoljiti sve unaprijed propisane kriterije. Kontrola projekata na terenu vrši se u narednih pet godina od konačne isplate SAPARD sredstava. Sredstva SAPARD potpore namjenska su i nepovratna. Međutim, ako se utvrdi da je korisnik postupao protivno odredbama Pravilnika o provedbi SAPARD programa, ili je prekršio odredbe Ugovora o dodjeli sredstava, ili je na bilo koji drugi način nenamjenski koristio sredstva, Ravnateljstvo će zahtijevati povrat sredstava.

37

Kako s 20 krava mogu dobiti sredstva iz fonda SAPARD - moram li kupiti još 20 krava?

Hrvatskim SAPARD planom određeni su prioriteti, mjere, dopuštena ulaganja, definirani su kriteriji za odabir i korisnici mjera. Odabrane su sljedeće mjere za financiranje iz programa SAPARD:

- a) ulaganja u poljoprivredna gospodarstva
- b) unapređenje prerade i marketinga poljoprivrednih i ribljih proizvoda
- c) unapređenje ruralne infrastrukture
- d) tehnička pomoć.

Za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva, u sektoru mlijeka navedeno je da gospodarstvo mora imati **20 mliječnih krava, ali na kraju provedbe projekta**. To znači da se poljoprivrednik i s manje od 20 krava može prijaviti na natječaj za financijska sredstva programa SAPARD, ali u tijeku provedbe projekta, odnosno na kraju njegove provedbe, mora imati 20 mliječnih krava.

**Rodoljub Đakovar,
stočar iz općine Sunja**

Stroga pravila za seljake, ali i za banke i ministarstva

Imam mješovito stočarsko gospodarstvo - uzgajam goveda, ovce i svinje. Mislim da fond SAPARD nastavlja ono što je MPŠVG već započeo sufinanciranjem u poljoprivredi, tako da je to sljed koji ima svoja pravila i operativu. Pisanje projekata je jedna od stavki koja će biti zapreka mnogim poljoprivrednicima, no vjerujem da se obrasci i formulari mogu savladati. Ono čega me strah jesu administrativne zapreke na lokalnoj razini. Lokalno specifične stvari veće su zapreke nego sama propisana „pravila igre“ za projekt. Proširenje i povećanje proizvodnje je nužnost i u tome pomaže fond SAPARD. Svi ovi fondovi su način da se mi bolje pripremimo za europska pravila igre. EU ima stroga pravila o tome što mora napraviti poljoprivrednik, ali jednako tako i što moraju napraviti sve ostale službe; od banaka, kreditnih aranžmana, do isplate poticaja, načina i kontrole isplate itd., što je za seljaka dobra stvar. Vjerujem da će EU donijeti jasna pravila igre i smanjiti zapreke na tom putu.

38

Postoji li određena proizvodnja koja ima prioritet za financiranje preko sredstava iz SAPARD-a?

Pristigle prijave u Ravnateljstvu se obrađuju redosljedom predaje prijava u poštanskom uredu, do iskorištenja raspoloživih sredstava za pojedinu mjeru, prema načelu „tko prvi, dobiva“. Redosljed prijave utvrđuje se s omotnice pošiljke na kojoj su naznačeni datum i vrijeme te se na taj način tijekom obrade utvrđuje redosljed zaprimanja potpunih prijava.

39

Što je Leader program?

LEADER (*'Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale'*, hrv. Veze među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva) predstavlja inicijativu Europske komisije namijenjenu ruralnim područjima Europe.

Tri dosadašnje faze razvoja su: LEADER I (1991. - 94.), LEADER II (1994. - 99.) te LEADER+ (2000. - 06.), a za sljedeće razdoblje predviđen je LEADER pristup (2007. - 2013.).

Inicijativa predlaže pristup ruralnom razvoju na temelju sljedećih načela:

- Organizacija lokalnog partnerstva - osnivanje lokalne akcijske grupe (čine ga predstavnici društvenog, privatnog i javnog sektora)
- Razvoj i provedba lokalne strategije razvoja, koja se temelji na prepoznatim prioritetima, a provodi se putem projekata
- Višesektorski pristup i sustavno traženje veza među aktivnostima
- Sudjelovanje u financiranju projekata od strane Europske komisije, države članice i/ili lokalnih, regionalnih proračuna
- Umrežavanje uključenih ruralnih područja

Pristup odozdo prema gore nastoji ohrabriti sudjelovanje javnosti na lokalnoj razini u donošenju razvojnih politika te je usmjeren na cjelokupnu zajednicu, promicatelje ideja i projekata, civilni sektor, gospodarske i društvene interesne skupine te mjerodavne javne i privatne institucije. Usvojiti pristup odozdo prema gore znači prenijeti ovlasti donošenja odluka s viših razina upravljanja na lokalnu razinu.

Matija Galunder,
svinjogojac iz Veržeja kod
Murske Sobotе (Slovenija)

Dvije godine nakon ulaska Slovenije u EU, kakva su Vaša iskustva u bavljenju poljoprivredom u Uniji i kako ste iskoristili sredstva iz SAPARD-a?

Prijelaz u EU nije bio toliko težak koliko smo mi očekivali da će biti. U Sloveniji su prije toga bile vrlo velike oscilacije na tržištu naših poljoprivrednih proizvoda. Jedan se dan dobro prodavalo, a već sljedećih dana cijena je pala, jer zbog dampinških uvoza nisi mogao ovladati tržištem. Sada je tržište konstantno, cijene su se popravile i stabilne su. Zadovoljni smo jer imamo osiguran plasman roba tako da ne možemo niti proizvesti koliko tržište traži. Malo nas više opterećuju zahtjevi što se tiče administracije, no ja mislim da je ulazak u EU ipak bio pozitivan. Prije dvije godine kandidirali smo se za sredstva SAPARD-a za novogradnju staje za uzgoj rasplodnih životinja, nabavku poljoprivredne mehanizacije, te na području dopunske djelatnosti za izgradnju apartmana u svrhu agroturizma. U SAPARD-u smo dobili oko 70 milijuna tolara (oko 2,5 milijuna kuna) kojima smo proširili staje, kupili traktor i izgradili apartmane s 20 kreveta. Gospodarstvo je obvezno imati pravilnik zaštite o radu vidno izložen u krugu imanja, kao i svako drugo veće poduzeće u Europskoj uniji. Osim dosljednog poštivanja standarda s područja dobrobiti stanovništva poštuju se i strogi veterinarsko sanitarni propisi koje konstantno provjerava lokalna veterinarska postaja.

40 Što je to seoski turizam?

Seoski turizam je širok pojam koji označava svaku turističku aktivnost na seoskom području. Najznačajniji oblik seoskog turizma je turizam na seljačkom gospodarstvu, koji je uglavnom vezan na spektar aktivnosti, usluga i dodatnih sadržaja, koje organizira seosko stanovništvo na obiteljskom gospodarstvu u cilju privlačenja turista u vlastito područje. Turizam na seljačkom gospodarstvu pruža dopunski izvor prihoda gospodarstvu koje primarni izvor prihoda stječe iz poljoprivredne djelatnosti. Usluga prehrane, jela i pića za goste trebala bi biti sastavljena iz namirnica pretežito vlastite proizvodnje. Nositelj domaćinstva ima prebivalište na selu.

Seoski turizam omogućava osim zarade i dugoročni prosperitet jer se time promovira hrvatska baština, hrvatsko selo, a također i očuvanje tradicijske gradnje, tradicionalnih obrta te ostalih tradicijskih prehrambenih i neprehrambenih proizvoda kao oznake autohtonosti.

Hrvoje Bunjevac,
upravitelj Poljoprivredne
zadruge "Zagrebački
voćnjaci"

Tko ne razvija izvoz, gubi i domaće tržište

U našoj je zadrugi oko 30 voćara, koji ukupno imaju oko 200 ha višegodišnjih nasada jabuka. Mi smo u fazi izgradnje hladnjača kako bismo riješili skladišne kapacitete za naš proizvod. U suradnji sa Zagrebačkom županijom i agronomskim stručnjacima radimo na razvoju robne marke i osvajanju tržišta jer u trenutku ulaska u EU želimo biti poznati na hrvatskom tržištu. To će nam omogućiti i izvoz na europsko tržište jer imamo proizvod koji je svojom kvalitetom konkurentan na tržištu EU-a. Za dvije godine planiramo krenuti s preradom jabuka jer nas ne zadovoljava davati tržištu samo konzumnu robu, već idemo na širenje asortimana ponude i udruživanje s povrćarima. Slično se radi i u EU - velik asortiman proizvoda i udruživanje, jer supermarketi ne žele dogovarati posao s pojedinačnim proizvođačima. Sada je vrijeme da se naučimo raditi po kriterijima EU-a. Zato mislim da mi poljoprivrednici moramo pažljivo pratiti što se događa u ovom periodu do ulaska jer je ovo razdoblje za nas škola kako ćemo dobivati mnogo veća sredstva iz europskih fondova koji će nam se otvoriti ulaskom u EU. Stvar s EU-om vrlo je jednostavna - ako uđemo spremni, dobivamo jedno veliko tržište od oko pola milijarde kupaca. Ne budemo li spremni, tada dobivamo konkurenciju. Ako ne razvijate izvoz, izgubit ćete i domaće tržište. To je to.

okoliš

41

Kakve su posljedice ulaska Hrvatske u EU glede okoliša?

U EU posebna se briga vodi o pritisku na okoliš koji dolazi iz poljoprivrede. U prvom redu to se odnosi na suvišak nitrata i njihovo procjeđivanje u podzemne vode. Uvedeno je ograničenje broja životinja po jedinici površine, koji se izražava kao broj uvjetnih grupa po jedinici površine. Taj broj se sve više smanjuje. Dakle, broj grla stoke koje gospodarstvo drži uvjetovan je zemljištem kojim raspolaže. Obvezno je zbrinjavanje stajnskoga gnoja u spremnike za čuvanje šestomjesečne količine gnoja koji nastaje na gospodarstvu. Propisano je da se na njivama stajnjak, gnojovka mogu primjenjivati samo u vegetacijskom razdoblju. Primjena pesticida je pod nadzorom. Kao izraz brige za čuvanje okoliša te brige za sigurnost hrane i dobrobit životinja uvedena je odredba da se poticaji u poljoprivredi proizvođaču mogu isplatiti tek kada su zadovoljeni standardi sigurnosti hrane, dobrobiti životinja i zaštite okoliša. Jedina obvezatna mjera ruralnog razvitka za sve države članice je Poljoprivredno-okolišni program. Cilj je smanjiti unos agrokemikalija, zaštititi okoliš, osobito biološku raznolikost. Potpore kroz taj program usmjerene su na potpore ekopoljoprivredi, očuvanju staništa divljih životinja i ptica, očuvanju krajobraza.

42

Postoji li u EU “ekološki porez” i kako je to područje uređeno?

„Zeleni porezi” postoje u EU već 15 godina i svrha im je stvaranje prihoda za plaćanje nastalih šteta od onečišćenja i prihoda za mjere za sprječavanje budućih onečišćenja te mijenjanje ponašanja u odnosu na okoliš. „Zeleni porez” može se odnositi na porez na pesticide i umjetna gnojiva (osobito dušična), uključivanje cijene utjecaja na okoliš i prirodne resurse u cijenu proizvoda (proizvodnja energije) i drugo.

eko poljoprivreda

43

Kako će ubuduće biti uređena ekološka proizvodnja hrane? Hoće li država to poticati i na koji način?

Ekološka proizvodnja u Hrvatskoj provodi se temeljem Zakona o ekološkoj proizvodnji, iz 2001. godine i pratećim pravilnicima. U tijeku su izmjene zakona i podzakonskih akata u smislu usklađivanja sa EU regulativom, a koje će biti usvojene do kraja 2007. godine. Ekološka proizvodnja u Hrvatskoj potiče se po jedinici površine ili grlu stoke. Način i oblik poticaja postupno će se prilagođavati pravilima EU-a.

44

Kako je u EU definirana proizvodnja "zdrave" hrane, odnosno koje uvjete moraju zadovoljavati proizvođači takve hrane?

Sve ono što je u skladu s hrvatskim Zakonom o hrani i Pravilnikom o općem deklariranju ili označavanju hrane je zdrava hrana. Zakon o hrani većinom je usklađen s Uredbom Europskoga parlamenta i Vijeća, koja se odnosi na zdravstvenu ispravnost hrane. Problem tzv. sigurnosti hrane (*food safety*), što podrazumijeva zdravstvenu ispravnost hrane, nešto je o čemu se u posljednje vrijeme raspravlja na najvišim razinama kako u EU, tako i unutar Svjetske zdravstvene organizacije i svih svjetskih organizacija koje imaju veze s hranom. Na žalost, puno naših uzgajivača bilja i stoke, ali i osoba iz područja prehrambene industrije, nije u dovoljnoj mjeri upoznato sa Zakonom o hrani i Pravilnikom o označavanju hrane. Tu EU ima vrlo stroge kriterije.

45

Može li se proizvod na tržnici koji nema markicu certifikatorske kuće nazvati ekoproizvodom?

Taj se proizvod ne smije i ne može nazvati ekoproizvodom. **Ekoproizvod se može dobiti samo na onom gospodarstvu koje je upisano u Upisnik ekoproizvođača u MPŠVG.**

U EU je na prvom mjestu podrijetlo hrane; tko je proizveo, čime tretirao, tko kontrolirao, gdje se pakiralo, gdje skladištilo. To je neophodno prvenstveno radi dobrobiti kupaca tih proizvoda u Hrvatskoj. Iz tog razloga morat će doći do podjele na proizvođače koji proizvode za osobne potrebe (i sve to konzumiraju na vlastitu odgovornost) i proizvođače koji imaju proizvode za tržište. Na taj se način u svakom trenutku zna gdje je koja sirovina, namirnica ili proizvod proizveden, uzgojen i slično. Naša zakonska regulativa već je sada dosta usklađena s EU-ovom. Stoga će među prvim mjerama koje će se dogoditi u hrvatskom agraru ulaskom u EU biti razdvajanje na one koji proizvode za osobne potrebe i na one koji idu prema tržištu. Oni koji idu prema tržištu morati će u potpunosti poštivati zakone Republike Hrvatske odnosno EU-a. Poljoprivrednici koji već sada poštuju hrvatske zakone vrlo će se lako prilagoditi pravilima i regulama EU-a.

46

Kako osigurati tržište za prodaju ekoproizvoda, odnosno mogu li hrvatski ekoproizvodi dostići svoje konkurente u Europi?

Tržište za ekoproizvode postoji, a na njemu bi se moglo prodati i više takvih proizvoda nego što se trenutačno proizvodi. Zbog usitnjenosti naših gospodarstava problem je relativno mala količina proizvoda koja se dobije po poljoprivrednome gospodarstvu. Zato se ekoproizvođači pri prodaji snalaze kako znaju. Po površini najmanji hrvatski proizvođači prodaju ekoproizvode u vlastitom dvorištu ili putem telefona već poznatim kupcima. Relativno veći proizvođači ekoproizvoda uspjeli su se izboriti za svoju „klupicu“ na tržnicama ili svoje proizvode prodaju u trgovinama tzv. „zdrave hrane“ ili u velikim trgovačkim lancima. Neki od najvećih hrvatskih proizvođača ekoproizvoda već sada imaju ono što je u EU počelo 2004. godine: svoje proizvode prodaju strategijom „od proizvođača do potrošača“ putem internetskih stranica, pri čemu kupac u najkraćem roku na kućni prag dobiva ono što želi. Na ovaj način svi profitiraju - proizvođač je prodao proizvod, kupac zna što je i od koga kupio. Osim toga, Hrvatska je izrazito poželjna turistička destinacija. Zato seoski turizam na obali i kontinentu u autohtonom ambijentu može, među ostalim, ponuditi i ekohranu. Takva praksa je već godinama prisutna u Istri, što treba razviti i u ostalim područjima Hrvatske.

**Dipl. ing. agr. Ksenija
Borodski, poljoprivredni
ekosavjetnik:**

Ekomarkica, zadruge i sajmovi - recept za ekopoljoprivredu

Ekološka poljoprivreda smatra se jednom od šansi hrvatskih poljoprivrednika. Gdje i kako se baviti ekopoljoprivredom u Hrvatskoj?

Mogućnosti razvoja ekološke poljoprivrede na otocima i u slabije razvijenim područjima su savršene. Riječ je o nezagađenu okolišu s pretežito tradicionalnom poljoprivrednom proizvodnjom s koje nije teško prijeći na ekološku proizvodnju, posebice nezaposlenim mladim ljudima. Problemi u toj vrsti poljoprivrede su vezani uz rizik, jer se zna da ta poljoprivreda podrazumijeva primjenu svih ekoloških principa. Ali ljudi su zapravo neinformirani i odatle strah prema ekopoljoprivredi. Najveći problem je skupljanje dokumentacije, no kako su svi ekoproizvođači ionako dužni ući u Upisnik poljoprivrednih proizvođača, tu je pola dokumentacije već skupljeno.*

Proizvođači koji će se koristiti ekološkom markicom imaju otvorena vrata na sva tržišta, pogotovo u EU. To je nesumnjivo znak vrhunske kvalitete. Ekološka bi markica sama po sebi trebala biti dovoljna da se proizvođač probije na tržište. No, sigurniji način izlaska na tržište može biti organiziranje u poljoprivredne udruge i zadruge koje omogućavaju organiziranu prodaju. Način uspješnog marketinga može biti i uključivanje u tzv. agroinkubatore, kakvi postoje, primjerice, u Dalmaciji. Sajmovi su također mjesta gdje se prodavačima i kupcima mogu plasirati ekoproizvodi.

(* Način dobivanja ekocertifikata objašnjen je u posebnom dodatku na kraju publikacije.)

veterinarstvo

47

Koliko je hrvatsko zakonodavstvo iz područja veterinarstva usklađeno s europskim zakonodavstvom?

Uprava za veterinarstvo (MPŠVG) od samih početaka uspostavljanja hrvatskoga veterinarskog zakonodavstva slijedi europske preporuke i ugrađuje vrijedeće veterinarske propise u većoj ili manjoj mjeri, ovisno o hrvatskim specifičnostima, u različita područja nacionalnoga veterinarskog zakonodavstva. Stjecanje i održavanje statusa države izvoznice kako živih životinja, tako i proizvoda životinjskoga podrijetla u EU, predstavlja dokaz da su na tom području usklađene bitne odredbe relevantnih propisa. Međutim, potrebno je u potpunosti uskladiti sve vrijedeće odredbe pravne stečevine EU-a. Zbog toga svi odjeli Uprave za veterinarstvo intenzivno rade na usklađivanju postojećih propisa i donošenju novih propisa na temelju vrijedećih europskih propisa. Zbog pojedinih nacionalnih zakonskih odredbi još nije moguće uskladiti u potpunosti sve europske odredbe, što se utvrđuje u tablicama o usklađenosti koje predstavljaju sastavni dio dokumentacije prilikom donošenja podzakonskih akata.

48

Je li u EU dopušteno ubijanje životinja bez omamljivanja?

Zakonodavstvo EU-a koje se odnosi na klanje i ubijanje životinja ima za cilj tijekom njihova provođenja na najmanju moguću mjeru svesti bol, patnju i uznemirenost životinja, što se postiže upotrebom primjerenih odobrenih postupaka za klanje i usmrćivanje životinja koji se temelje na znanstvenim spoznajama i praktičnim iskustvima. Smjernicom EU-a propisani su uvjeti koji se odnose kako na klanje životinja u klaonicama, tako i izvan njih, te na usmrćivanje životinja, ako je odobreno, izvan klaonice, kao npr. pri kontroli zaraznih bolesti, u industriji krzna, u valionicama i dr. Pri bilo kojem odobrenom postupku klanja ili usmrćivanja životinja mora se postupiti na način da ih se poštedi uznemirenosti, straha, patnje i boli. Osoblje u klaonicama mora imati potrebna profesionalna znanja, umijeća i vještine kako bi se klanje životinja provelo na propisan način. Klanje i usmrćivanje životinja izvan klaonice strogo je određeno u vrlo ograničenom broju slučajeva, kao npr. suzbijanje zaraznih bolesti (slinavka i šap, influenza ptica), iskorištavanje životinja za krzno, usmrćivanje suvišnih jednodnevnih i neizležanih pilića u valionicama i dr.

49

Kako će biti reguliran prelazak domaćih životinja preko granica po ulasku RH u EU?

U svim slučajevima klanja ili usmrćivanja životinja moraju se koristiti samo odobreni postupci propisani zakonodavstvom EU-a. Članicama EU-a dana je mogućnost klanja peradi, kunića, svinja, ovaca i koza i izvan klaonice, za vlastite potrebe, ali pod uvjetom da su životinje prije klanja omamljene. Ozlijeđene životinje mogu biti usmrćene na mjestu događaja ako bi im prijevoz u klaonicu prouzročio dodatne patnje i boli, s tim da prije usmrćivanja moraju biti omamljene na jedan od propisanih načina.

Ulaskom Hrvatske u EU doći će do ukidanja graničnih veterinarskih postaja na granicama prema Sloveniji i Mađarskoj jer će se granica EU-a pomaknuti na istočnu hrvatsku granicu, prema Srbiji, Crnoj Gori te Bosni i Hercegovini. Svaki granični veterinarski prijelaz u EU mora biti registriran na temelju inspekcijskog pregleda i nalaza od strane Europske komisije, Ureda za hranu i veterinarstvo. Registracija prijelaza obavlja se ovisno o pratećoj infrastrukturi za pojedine vrste pošiljaka i broj pošiljaka. Pojedini granični prijelaz može biti registriran za prelazak samo jedne ili više vrsta pošiljaka životinja. Uzimajući u obzir uvjete kojima je potrebno udovoljiti za graničnu veterinarsku postaju za ulazak životinja na teritorij EU-a, može se očekivati da će se broj takvih postaja smanjiti u odnosu na trenutačni broj. Nakon stjecanja članstva na snazi će biti svi propisi EU-a te će stoga uvoz u Hrvatsku, a time i u EU, biti moguć iz trećih država ili regija sukladno vrijedećim europskim propisima, a pregled će se obavljati na način propisan europskim propisima.

50

Gdje se mogu dobiti normativi za izvoz u države EU-a (sanitarni, veterinarski, higijenski)?

Uprava za veterinarstvo MPŠVG-a redovito prati veterinarsko-zdravstvene uvjete kojima je potrebno udovoljiti prilikom izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla iz Hrvatske u EU. Odjel veterinarskog javnog zdravstva zadužen je za utvrđivanje uvjeta kojima moraju udovoljavati objekti za proizvodnju proizvoda životinjskog podrijetla na temelju kojih se obavlja registracija objekata zainteresiranih za izvoz te njihovo stavljanje na listu izvozničkih objekata.

Uprava za veterinarstvo također izdaje veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe za izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla koje ispunjava ovlašteni veterinar te u njima potvrđuje uvjete koje mora ispunjavati pošiljka namijenjena izvozu u EU. Originalni obrasci izdaju se jedino ovlaštenim veterinarskim organizacijama, dok je uvjete iz obrazaca moguće dobiti od Uprave za veterinarstvo na zahtjev.

51

Neka gospodarstva nemaju uređene kanalizacije i ispuštaju fekalije na susjedne farme - kako ćemo zaštititi zemljišta od takvih postupaka?

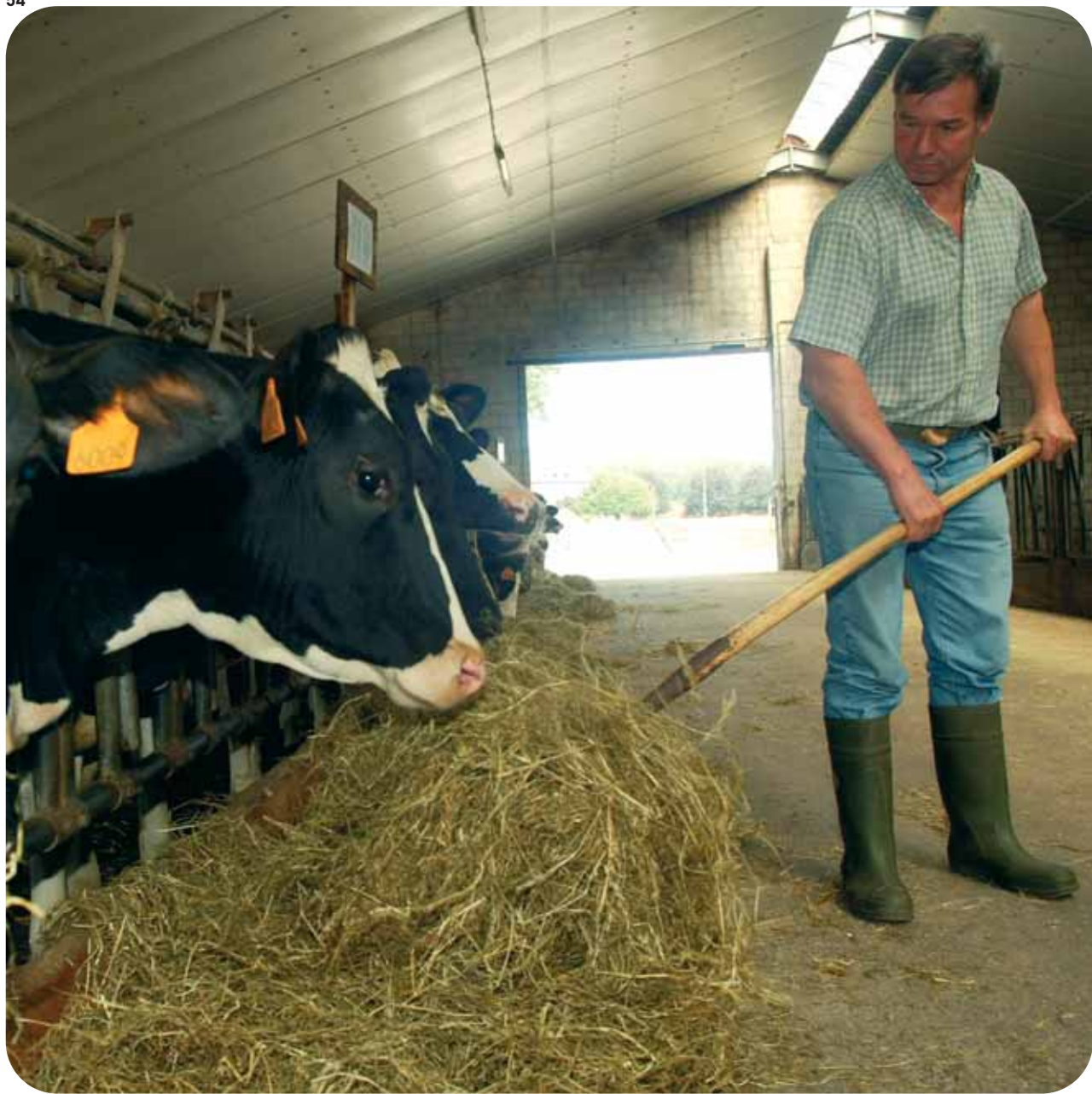
Ispuštanje neobrađenih fekalija na zemljište nije dopušteno hrvatskim propisima, kao što nije ni europskima. Takvo ispuštanje predstavlja opasnost za ljudsko zdravlje i može se prijaviti sanitarnoj inspekciji. Ispuštanje/odlaganje obrađenog sadržaja septičkih jama na poljoprivredna zemljišta dopušteno je u skladu s Pravilnikom o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima, a u nastavku će biti uređeno odgovarajućim podzakonskim propisima.

52

Što se u EU radi s otpadnim mesom?

Meso koje nije za prehranu ljudi, s obzirom na svoju rizičnost i podrijetlo, uništava se na jedan od propisanih načina; a to su toplinska prerada ili uz odobrenje mjerodavnoga tijela spaljivanjem ili uz kombinirano spaljivanje.

govedarstvo i mljekarstvo

53

Kako je u EU utvrđen sistem praćenja goveda i govedeg mesa? Vrijedi li to samo za goveđe meso ili i za druge vrste, npr. odojke, perad i sl.?

Za stoku u EU - goveda, ovce, koze, svinje, konje, uključujući i kućne ljubimce - uspostavljeni su različiti sustavi identifikacije i registracije u svrhu omogućavanja praćenja kretanja stoke (tzv. sljedivost), veterinarske kontrole i sprečavanja širenja bolesti te sigurnosti hrane i zaštite potrošača.

Za različite stočne vrste uspostavljeni su sustavi koji mogu uključivati:

- * obilježavanje životinja (ušne markice i/ili individualni brojevi svakoga grla, ugradnja čipova za kućne ljubimce)
- * registar svih gospodarstava odnosno uzgajivača stoke
- * putovnice (putnice) za pojedino grlo
- * propisanu dokumentaciju za uvoz, izvoz i provoz stoke
- * kompjutoriziranu bazu podataka na nacionalnoj razini.

Identifikacijski i registracijski sustavi, ovisno o vrsti stoke, propisani su i uređeni brojnom zakonskom regulativom. Uvođenje takvih sustava u Hrvatskoj u ovlasti je Hrvatskoga stočarskog centra koji je izradio Jedinostveni registar domaćih životinja.

Od srpnja 2006. godine Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva započelo je s primjenom Operativnog programa razvoja svinjogojске proizvodnje. Kreditna sredstva za provedbu ovoga programa osigurana su putem HBOR-a. Iznos kredita koji se može realizirati iznosi najviše do 9,5 milijuna kuna. Ministarstvo poljoprivrede investitoru će osigurati nepovratno 25% ostvarene investicije do maksimalnog iznosa od milijun kuna. Kreditna sredstva odobravat će se korisniku na razdoblje do 10 godina uz poček do 2 godine i kamatnu stopu do 4%. Garancije za povrat kredita osiguravat će Hrvatska agencija za malo gospodarstvo u vrijednosti do 50% glavnice kredita, dok će drugih 50% garancije preuzeti kreditor, pri čemu će se kao zalag koristiti izgrađeni objekt te druge nekretnine korisnika kredita. Potencijalni investitori mogu se javljati u županijske urede Hrvatskog stočarskog centra, čiji djelatnici će zaprimati zahtjeve i upoznati zainteresirane s načinom ostvarivanja kredita.

54

Kako će ulazak u EU utjecati na stanje stočarske proizvodnje?

Stočarstvo je posebno značajna grana poljoprivredne proizvodnje u EU gdje se ono odvija u uvjetima otvorenog tržišta u okviru učinkovitih proizvodnih sustava. **Tržište je uređeno tržnim redovima, propisima kojima se osigurava stabilan položaj stočarske proizvodnje u uvjetima otvorenog svjetskog tržišta.** Tržnim se redom određuju uvjeti proizvodnje te intervencije na tržištu u slučaju poremećaja zbog pojave viška proizvoda. Također, posebna se pozornost pridaje kontroli uvoza, te poticanju izvoza.

Osim toga, **nizom mjera direktne i indirektno potpore stočarskoj se proizvodnji osigurava konkurentnost.**

Ove će prednosti nakon ulaska u EU koristiti i stočarska proizvodnja Hrvatske. Uz to, **Hrvatska će ulaskom u EU biti u mogućnosti koristiti bez ograničenja cjelokupno tržište EU-a.** Međutim, pri tome je jasno da je potrebno dostići konkurentnost u proizvodnji naših stočarskih proizvoda kako bi mogli biti uspješni na tom tržištu.

Postizanje konkurentnosti dugoročna je mjera za koju se treba pripremati već danas. Zbog toga treba poticati uspostavu takvih proizvodnih jedinica koje će glede veličine farme, primijenjene tehnologije u proizvodnji, genetske osnove životinja koje se koriste, te dostignute razine proizvodnje po jedinici, osiguravati iste proizvodne rezultate kao i slična proizvodnja u drugim zemljama.

U govedarstvu i svinjogojstvu danas postoje objektivne pretpostavke za ovakvo restrukturiranje (operativni programi).

U peradarskoj proizvodnji (jaja i brojleri) koja je u nas dostigla visoku organiziranost bit će također potrebno osigurati materijalne pretpostavke za prilagodbu ovog sektora novim uvjetima proizvodnje koje određuje EU.

Ovčarstvo i kozarstvo mogu u EU dobiti značajan poticaj razvoja jer su proizvodi tih proizvodnji nedostatni te je stoga osiguran njihov plasman.

55

Što konkretno za mesoprerađivačku industriju znači uključivanje u EU?

Mesno-prerađivačka industrija povezana je s primarnom stočarskom proizvodnjom, te o njenom položaju u značajnoj mjeri ovisi i položaj stočarstva. Ona je kao proizvođač mesa i mesnih prerađevina za prehranu ljudi pod strogom veterinarsko- zdravstvenom kontrolom. Samo oni objekti koji udovoljavaju propisanim uvjetima mogu biti ovlaštene za ovu proizvodnju.

Od posebne je važnosti da se u razdoblju prije ulaska u EU mesno-prerađivačka industrija restrukturira kako bi ulaskom u EU mogla zadovoljiti stroge kriterije. U tom dijelu potrebno je što prije donijeti sve propise koji su u cijelosti usklađeni s odredbama EU-a jer je to pretpostavka uspješne uskladbe.

Tako restrukturiran mesno-prerađivački sektor postat će ulaskom Hrvatske u EU konkurentan na cjelovitom tržištu Unije, te će s jedne strane bolje poslovati, ali će isto tako osiguravati povoljnije uvjete za cjelokupnu stočarsku proizvodnju Hrvatske.

56

Je li istina da se za svaku kravu u EU dobiva dnevno dva eura subvencije? Koliku subvenciju po kravi dobivaju naši poljoprivrednici?

Držanje mliječnih krava se ne potiče.

Stoga ne stoji tvrdnja da se za svaku kravu u EU ostvaruje dnevno 2 eura subvencije.

Zbog svega navedenog i zbog specifičnosti svake pojedine države članice, ovisno o modelu potpore za koji se odlučila (jedinствено plaćanje, djelomično jedinstveno plaćanje, regionalno plaćanje, odgoda primjene jedinstvenog plaćanja za različite vrste proizvodnje itd.), **ne može se govoriti generalno** o iznosu poticaja za pojedinu vrstu biljne proizvodnje ili grlo stoke u EU, **već treba promatrati svaku državu posebno.**

Državne potpore za poljoprivredu u Hrvatskoj propisane su Zakonom o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu. Poticanje držanja:

- mliječne krave 500 kn/grlo (područja s težim uvjetima gospodarenja 675 kn/grlo)
- uzgojno valjane krave pod kontrolom mliječnosti: 1.000 kn/grlu
- krave u sustavu „krava - tele“ 3.000 kn/grlu
- krave dojljke: 1.000 kn/grlu
- mliječne krave prvotelke: 1.500 kn/grlu.

57

Kakve će biti posljedice uvođenja kvota u proizvodnji mlijeka?

Kako bi se osigurala stabilnost tržišta mlijeka i mliječnih proizvoda EU je 1984. godine uvela sustav ograničenja proizvodnje mlijeka tzv. sustav mliječnih kvota. U tom sustavu svakoj je zemlji članici dodijeljeno pravo na proizvodnju odgovarajućih količina mlijeka (nacionalna kvota) koja se onda raspoređuje krajnjim proizvođačima.

Za svaku novu zemlju prije ulaska u EU dodjeljuje se nacionalna kvota.

Hrvatska će također prije ulaska u EU dobiti svoju nacionalnu kvotu za proizvodnju mlijeka koju će nakon toga rasporediti proizvođačima.

Ograničenjem proizvodnje stvaraju se povoljniji uvjeti za siguran plasman proizvedenih količina mlijeka; svaka zemlja ima ograničenje proizvodnje u okviru kojeg najvećim dijelom zadovoljava vlastite potrebe. S druge strane **tržnim redom uređuje se tržište za rješavanje eventualnih tržišnih viškova mlijeka. Na ovaj način osigurani su stabilni uvjeti proizvodnje mlijeka u** svakoj zemlji u danom obujmu.

Prema sadašnjim planovima sustav kvota postojat će u zemljama Europske unije do 2015. godine. Nakon toga očekuje se da će se proizvodnja mlijeka odvijati u slobodnijim uvjetima glede ograničenja, što znači da će konkurencija na tržištu mlijeka i mliječnih proizvoda biti veća.

U takvim uvjetima Hrvatska će imati prigodu da do tog razdoblja u vremenu postojanja kvote pripremi mliječni sektor za nove uvjete proizvodnje. Na taj ćemo način poslije 2015. godine dostići višu razinu konkurentnosti u novim uvjetima tržišta mlijeka i mliječnih proizvoda.

Od posebnog je interesa da se do dobivanja nacionalne kvote i njezine raspodjele proizvođačima sektor proizvodnje mlijeka što više restrukturira kako bi restrukturirane proizvodne jedinice mogle uspješno nositi u uvjetima proizvodnje koji postoje u EU.

Povećanju ove konkurentnosti u značajnoj će mjeri doprinijeti Operativni program razvitka govedarske proizvodnje kojim je predviđena izgradnja novih i adaptacija postojećih farmi uz povoljne uvjete kreditiranja.

58

Koliko kvaliteta utječe na isplativost proizvodnje mlijeka?

Kvalitetu mlijeka utvrđujemo zato da bi mu mogli odrediti ispravnost i vrijednost. Kvaliteta mlijeka je oduvijek imala veliki značaj, a posebice danas kada u formiranju cijene mlijeka sudjeluje niz parametara kvalitete.

Plaćanje mlijeka po higijenskim kriterijima u zemljama razvijene mljekarske privrede krenulo je davne 1980.-1985. god. Na temelju higijenskih parametara kvalitete mlijeku se utvrđuje klasa i u Hrvatskoj.

U trenutku uspostave Središnjeg laboratorija u Hrvatskoj osigurani su svi resursi za utvrđivanje klasa mlijeka i mogućnost plaćanja mlijeka na temelju utvrđenih klasa, za sve isporučitelje mlijeka u Hrvatskoj i za sve mljekare. Donesena je Uredba o ciljnoj cijeni mlijeka (N.N. 156/2002), prema kojoj se temeljem određenih koeficijenata izračunava korekcijski faktor na pojedinu klasu (novčani iznos), a isti značajno doprinosi povećanje cijene ekstra i prve klase, odnosno smanjenju cijene druge i treće klase.

Stoga, za profitabilnost proizvodnje nije važna samo količina mlijeka jer ako i proizvodimo 7000 litara mlijeka/kravi godišnje, a na tržište se isporuči mlijeko loše kvalitete, ne može se govoriti o profitabilnoj proizvodnji mlijeka.

Danas u Hrvatskoj imamo veliki broj gospodarstva koja iz mjeseca u mjesec postižu izuzetno visoku razinu kvalitete i o takvim gospodarstvima možemo govoriti da su uspješna i da imaju profitabilnu proizvodnju.

Samo uspješna gospodarstva koja postižu visoku razinu kvalitete mlijeka možemo svrstati u konkurentna gospodarstva. Mlijeko loše kvalitete danas bi malo koja EU mljekara otkupila, jer mora dokumentirati u koji proizvod je mlijeko loše kvalitete preradila i u kojem obliku je loše mlijeko dala na tržište.

U dodjeli proizvodnih kvota zasigurno će kvaliteta mlijeka igrati veliku ulogu.

59

Kakve su kvote za mlijeko za pojedine države članice i koji je kriterij za utvrđivanje kvota?

Mliječne kvote u EU uvedene su 1984. godine zbog velikog porasta proizvodnje mlijeka. Kvote su određene na temelju proizvodnje u referentnoj godini i svakoj članici EU-a dodijeljena je **nacionalna kvota** koja se sastoji od dviju kvota:

- za isporuku mlijeka u mljekare
- za direktnu prodaju potrošačima.

Nacionalna kvota u svakoj zemlji raspoređena je između proizvođača od kojih svaki ima svoju **individualnu kvotu** dobivenu na temelju vlastite proizvodnje iz referentne godine. Kvote se mogu prodavati ili iznajmljivati, po tržišnim cijenama. Oni koji žele povećati svoju farmu, kupuju kvote od onih koji ih prodaju. Država ne ulazi u taj segment. Time se segmentiraju oni poljoprivrednici koje žele biti farmeri od onih koji napuštaju takvu proizvodnju. Danas je, primjerice, kvota od 1 litre mlijeka u Sloveniji dobila tržišnu cijenu od 1 eura, što se uglavnom ne povećava jer više kvota traži veće proizvodne, zemljišne i ljudske resurse.

Od srpnja 2006. godine MPŠVG započeo je s primjenom Operativnog programa razvoja svinjogojske proizvodnje. Kreditna sredstva za provedbu ovoga programa osigurana su putem HBOR-a. Iznos kredita koji se može realizirati iznosi najviše do 9,5 milijuna kuna. Ministarstvo poljoprivrede investitoru će osigurati nepovratno 25 posto ostvarene investicije do maksimalnog iznosa od milijun kuna. Kreditna sredstva odobravat će se korisniku na razdoblje do 10 godina uz poček do 2 godine i kamatnu stopu do 4 posto. Garancije za povrat kredita osiguravat će Hrvatska agencija za malo gospodarstvo u vrijednosti do 50 posto glavnice kredita, dok će drugih 50 posto garancije preuzeti kreditor pri čemu će se kao zalag koristiti izgrađeni objekt te druge nekretnine korisnika kredita. Potencijalni investitori mogu se javljati u županijske urede Hrvatskog stočarskog centra čiji djelatnici će zaprimati zahtjeve i upoznati zainteresirane s načinom ostvarivanja kredita.

60

**Koliko traje
obračunska godina za
mlijeko?**

Obračunska godina za mlijeko je od 1. ožujka do 1. travnja. Svaka država članica dužna je Europskoj komisiji do 1. rujna predati izvješće o primjeni mliječnih kvota u prethodnom obračunskom razdoblju.

U slučaju prekoračenja kvota, od 2004. uvedeno je plaćanje kazne koje iznosi: 28,54 EUR/100 kg mlijeka za obračunsku godinu 2006./2007., a u idućim razdobljima iznositi će 27,83 EUR/100 kg. Mliječne se kvote svake godine revidiraju. Europska komisija sustav kvota zadržat će do 2015., a zatim će se cijeli sustav analizirati.

Kvota koje će dobiti Hrvatska ovisit će o vještini hrvatskoga pregovaračkog tima.

61

**Mogu li se svake
godine u podjelu kvota
uključivati novi
proizvođači?**

Država će, uz nabrojene kvote, imati i mali broj kvota koje neće biti raspoređene, što u drugim državama predstavlja svojevrstni sigurnosni ventil za mlade farmere, u okolnostima više sile - požara i sličnih nepogoda, za znanstvena istraživanja itd. Kvota će se dakle dodjeljivati samo vrlo specifičnim iznimkama, ali u principu neće postojati takva praksa.

62

**U kojim okvirima
proizvodnja mlijeka
može biti profitabilna?**

Prema kalkulacijama Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu profitabilna je ona proizvodnja u kojoj krava daje od 5.500 do 7.000 litara mlijeka godišnje i više. HZPSS ima kalkulacije koji su tehnološki normativi potrebni za proizvodnju mlijeka po opsegu litraže.

63

Zašto je od zahtjeva do realizacije u Programu poticanja govedarske proizvodnje potrebno toliko mnogo vremena i kako će hrvatski poljoprivrednici moći tim tempom podignuti dovoljno farmi do ulaska Hrvatske u EU?

Operativni program traži dokumentaciju koja se danas traži u svim europskim bankama - registrirano zemljište, podrijetlo zemljišta, gruntovnicu, potpisane ugovore o prenamjeni uz razvidne rokove ugovora, ugovor o koncesiji, lokacijsku i građevinsku dozvolu itd. Nemoguće je odobriti sredstva ako poljoprivrednik nema dovoljnu količinu zemljišta i druge tehnološko-tehničke normative za gradnju farme, primjerice 0,5 ha zemljišta/kravi, u brdsko-planinskim predjelima 1,0 ha/kravi. Preferiraju se oni koji imaju iskustvo u proizvodnji, dok se teže odobravaju krediti za one koji tek ulaze u proizvodnju. Nužno je da poljoprivrednik ima dovoljno ljudskog potencijala koji će raditi na farmi. Problem je što razvojni planovi sela do sada nisu omogućavali da poljoprivrednik ima više od 20 krava. Operativni program nije mogao poništiti dosadašnje zakone, što znači da farme moraju biti izmještene iz sela, a za to je potrebna suglasnost cestogradnje, vodovoda i elektroprivrede, što otežava, produljuje i poskupljuje postupak realizacije kredita.

64

Kako na malim posjedima u Hrvatskoj organizirati visoko profitabilnu i konkurentnu proizvodnju mlijeka? Je li uopće moguće na malom posjedu primijeniti visoko razvijenu tehnologiju?

Osnova provedbe plana razvoja govedarstva u Hrvatskoj mora biti proizvodnja mlijeka od najmanje 5.000 do 7.000 i više litara mlijeka po kravi godišnje, što u vrhu laktacije iznosi od 23 do 30 i više litara dnevno. Uz suvremenu organizaciju obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (OPG) u proizvodnji mlijeka i uz primjenu suvremene tehnologije to je moguće ostvariti na bilo kojem gospodarstvu; bez obzira je li proizvodnja mlijeka glavna i jedina djelatnost u osiguravanju osobnog dohotka ili je dopunska djelatnost. Da je moguća farmerska proizvodnja na malom gospodarstvu s 5 krava i da je moguće postići godišnju proizvodnju od 25.000 i više litara mlijeka, dokazano je u praksi pojedinih malih OPG-a.

Uvjeti suvremene organizacije OPG-a u proizvodnji mlijeka:

- krava + ženski pomladak na 0,5 do 1,00 ha zemljišta (ovisno o zemljopisnom položaju)
- pravilna sjetvena struktura, samo trava i lucerna 70% + kukuruz za silažu na 30% površina (Jedan od vrlo bitnih problema seljačke organizacije u odnosu na farmersku organizaciju OPG-a jest sjetvena struktura. Treba napustiti proizvodnju žitarica i kukuruza na malom posjedu OPG-a, koje se bavi proizvodnjom mlijeka. Jedina ispravna sjetvena struktura i vlastita proizvodnja jesu travnjaci, lucerna i crvena djetelina, kukuruz za silažu, ozimi i ljetni krmni međusjjevi.)
- kupnja gotove smjese i slame, ako je potrebna, te vlastita proizvodnja voluminozne krme (Sijanje od 6 do 15 jutara kukuruza, stavljanje 2 do 3 jutra u silažu; ostatak u zrno, dok je sva voluminoza na polju - **nije isplativo**. Takva tehnologija nije poznata na stočarskim farmama EU-a i SAD-a.)
- gnojdba i kalcifikacija na osnovi kemijske analize tla

- sadržaj fosfora i kalija u tlu od 16 do 18 mg + 200 kg čistoga dušika godišnje po ha
- košnja travnjaka svaka tri do najviše četiri tjedna
- hranidba krava
- izbjegavanje loših uvjeta držanja krava u zagušljivim stajama i bez ispusta.

Osnova mora biti najveća moguća proizvodnja hranjivih tvari, bjelančevina i energije po 1 jutru ili po 1 hektaru u danim uvjetima Istre, Dalmacije, Like, Gorskoga kotara, sjeverozapadne Hrvatske, Slavonije. Nepridržavanje tih uvjeta glavni je razlog za proizvodnju mlijeka od 2.500 do 4.500 litara po kravi godišnje.

65 Što najprije možemo učiniti u proizvodnji mlijeka ako do sada nismo?

Ulaskom Hrvatske u EU proizvodnja se mlijeka treba što je moguće više odvijati u uvjetima sličnim onima u Uniji. **Okрупnjavanje farmi i povećanje proizvodnje mlijeka po kravi temeljni su preduvjeti konkurentnosti ove proizvodnje.** Za ovo su danas osigurani materijalni preduvjeti, jer se od 2004. godine provodi Operativni program razvitka govedarske proizvodnje.

Operativnim programom moguće je uz korištenje povoljnih kreditnih uvjeta prići izgradnji nove ili adaptaciji postojeće farme, koja može u cijelosti osigurati povoljne uvjete proizvodnje.

Uspostavom većih proizvodnih jedinica (farme kapaciteta 20 - 100 krava) dolazi do specijalizacije u proizvodnji mlijeka, osiguravaju se uvjeti za visoku proizvodnju, dostižu se traženi higijenski standardi te se udovoljava uvjetima zaštite okoliša.

Poseban naglasak u našoj proizvodnji treba dati kakvoći mlijeka. Hrvatska je u obvezi osigurati proizvodnju mlijeka koja će u cijelosti zadovoljavati standarde EU-a glede kakvoće. Do sada su na tom području usklađeni propisi o kakvoći mlijeka te uspostavljen laboratorij za ispitivanje njegove kakvoće koji u cijelosti udovoljava propisanim uvjetima koji vrijede u zemljama EU-a. Ovo je potvrđeno i njegovom akreditacijom HRN EN ISO/IEC 17025:2004.

Iako kakvoća mlijeka raste (danas je udio mlijeka koje zadovoljava EU standarde veći od 57%) potrebno je dodatnim aktivnostima u kratkom vremenu značajno povećati ovaj udio, kako bi se omogućila prodaja mlijeka i mliječnih proizvoda u zemljama EU-a.

**dipl. ing. agr. Damir
Pejaković, stručni savjetnik,
Hrvatski zavod za
poljoprivrednu savjetodavnu
službu**

Kako se mala gospodarstva do 10-ak krava mogu prilagoditi EU?

Mljekarstvo je jedna od rijetkih proizvodnji koja je kvotirana. Ako uđemo u Europsku uniju u sljedećih 4-5 godina, sljedeće 2-3 godine bit će ključne za određivanje mliječne kvote. Hrvatska će dobiti mliječnu kvotu i ona će se onda rasporediti po mljekarama i po proizvođačima. Gospodarstva s manje od 100.000 litara mlijeka imaju šansu u izravnoj prodaji sira, vrhnja, svježeg mlijeka na gospodarstvu i tržnicama. Zato bi se svatko tko je u bilo kakvoj mogućnosti trebao priključiti Programu poticaja govedarske proizvodnje, jer je to do sada najkvalitetniji program koji postoji. On ima do sada najpovoljnije financijske uvjete kredita. Bitno je pokušati podići proizvodnju mlijeka kako bi se dosegla kvota. Slovenija, Austrija i Bavarska pokazuju da je velik dio malih obiteljskih gospodarstava prešao u sustav „krava dojilja“, odnosno „krava - tele“. To su gospodarstva koja ne proizvode mlijeko nego samo telad. Jedan dio gospodarstava u Hrvatskoj trebat će se odlučiti za taj sistem. Mi imamo prevladavajuću populaciju simentalne pasmine, koja je pogodna za takvu proizvodnju. Oni koji imaju od 10 do 15 krava morat će nastojati povećati broj krava i specijalizirati se u proizvodnji mlijeka ili sa simentalnom pasminom izabrati dvojni proizvodnju - i mlijeka i mesa. Tov junadi i proizvodnja mlijeka odgovor su za manja gospodarstva.

peradarstvo

66

Postoje li količinska ograničenja pri uzgoju peradi s obzirom na problem organskog otpada? Je li količinsko ograničenje pri uzgoju peradi povezano s veličinom obrađene površine odnosno veličine zemlje u posjedu uzgojitelja?

Ne postoje definirana posebna količinska ograničenja pri uzgoju peradi s obzirom na problem organskog otpada pa stoga ni ograničenje povezano s veličinom obrađene zemlje u posjedu uzgajatelja.

Inače po Zakonu o zaštiti okoliša, za što je mjerodavno Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, propisano je da se za farme koje u uzgoju imaju 5.000 komada peradi i više u jednom proizvodnom ciklusu mora provesti procjena utjecaja na okoliš. Zakon će se i dalje usklađivati sa standardima Europske unije te su moguće izmjene i spomenute odredbe.

67

Postoji li u EU i u Hrvatskoj količinsko ograničenje u pogledu gnojenja i, vezano s tim, ograničenje broja peradi na jedinicu postojeće površine, s obzirom na to da uzgajivači peradi gnoje svoje travnate površine organskim otpacima?

U EU postoji kodeks dobre poljoprivredne prakse kojim svaka pojedina država određuje dobru poljoprivrednu praksu za zaštitu tla, zaštitu voda i zaštitu zraka.

Ta praksa nije striktno definirana već ovisi npr. o tipovima tla, nagibu terena, klimatskim uvjetima, padalinama itd. Propisano je da ukupna količina životinjskoga gnoja koji se svake godine stavlja na tlo, uključujući i životinje, ne smije prelaziti razinu od 170 kg dušika N po hektaru. MPŠVG uskoro priprema izradu kodeksa dobre poljoprivredne prakse koja za sada nije definirana.

68 Što će biti s uzgojem peradi nakon hrvatskoga ulaska u EU sa stajališta zaštite okoliša?

U peradarstvu se, posebno u intenzivnoj proizvodnji, značajnim ekološkim rizikom smatra zagađivanje voda nitratima. Utvrđeni su standardi zaštite voda od zagađivanja nitratima iz poljoprivrednih izvora. Države članice EU-a obvezne su donijeti kodekse dobre poljoprivredne prakse koji su obvezujući za poljoprivrednike, a obuhvaćaju pravila u vezi s primjenom gnojiva na zemljištu te kapacitetom i načinom izgradnje tankova za pohranjivanje gnojiva.

višegodišnji nasadi

69

Podizanje višegodišnjih nasada ima za cilj poticanje sadašnjih i zainteresiranih ulagača u taj vid proizvodnje. S obzirom na to da se taj program već ostvaruje, koji su ukupni rezultati podignutih površina i kako će taj program utjecati na pregovore s EU-om?

Operativni program trajnih nasada hrvatska Vlada je usvojila 2004. Operativna provedba programa je započela u ožujku 2005. kada je održana prva sjednica Središnjeg stručnog povjerenstva za ocjenu pristiglih zahtjeva. Odobreni zahtjevi prosljeđuju se HBOR-u koji donosi konačnu odluku o odobranju traženog kredita.

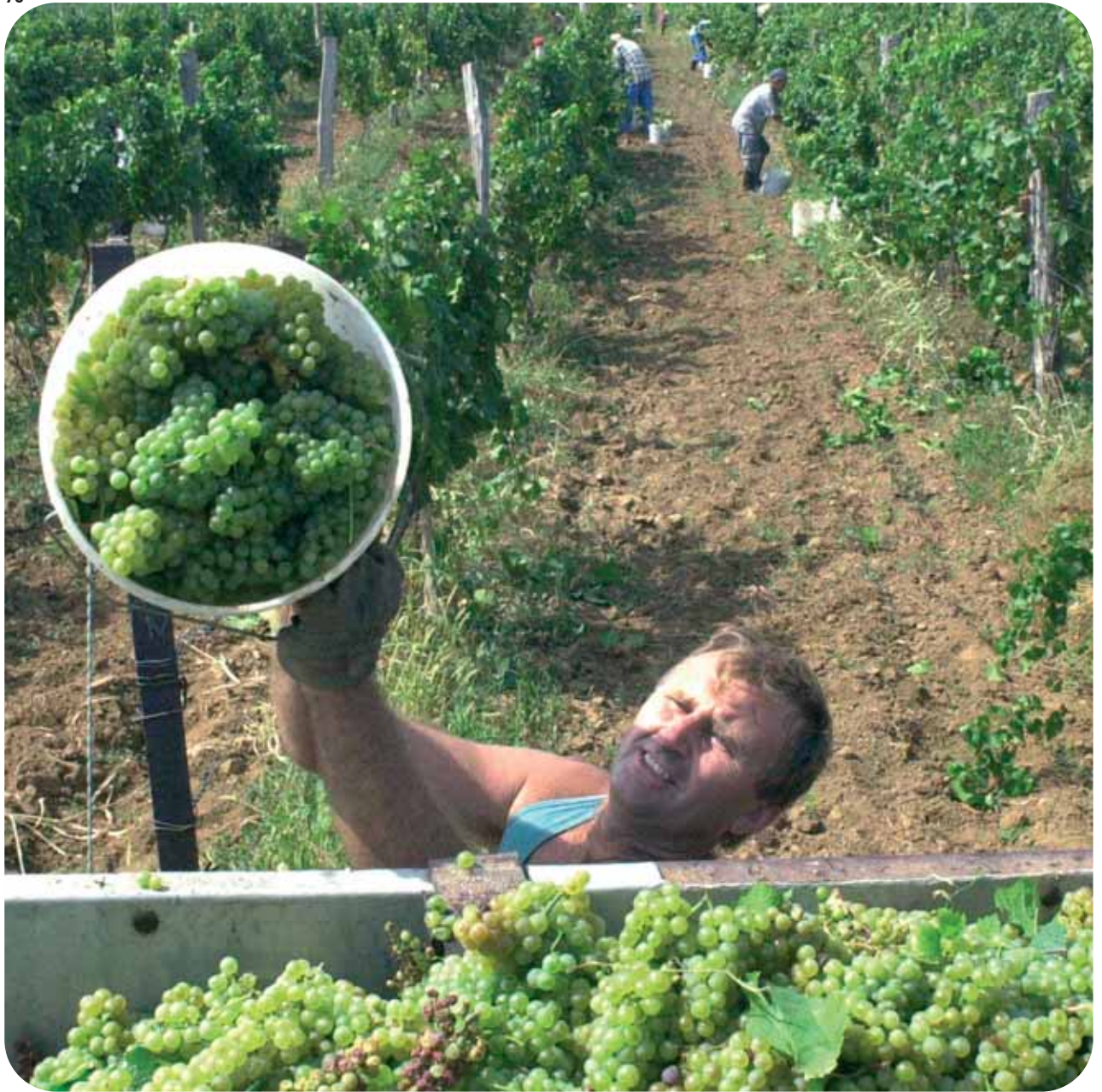
Osim kroz Operativni program, nasadi se podižu i poticajnim sredstvima lokalne samouprave te državnim poticajnim sredstvima, tako da su ukupne površine novih nasada sigurno veće, ali ne postoje jedinstveni podaci.

Program će imati najveću ulogu u pripremama vinogradarskog sektora jer će utjecati na povećanje površine pod vinogradima prije ulaska Hrvatske u EU (nakon ulaska Hrvatska će prema propisima EU-a imati zabranu sadnje novih vinograda).

70

Koji su uvjeti za podizanje novih nasada u zemljama EU-a i koja je dokumentacija za to potrebna?

Podizanje novih nasada voćnjaka nije u sustavu kvota. Prilikom bilo koje proizvodnje proizvođači su dužni poštovati „dobru poljoprivrednu praksu“ i propise koji se odnose na zaštitu okoliša, sigurnost hrane i potrošača. Podizanje novih nasada vinograda nije moguće, osim krčenja starih nasada i zamjene novima. Tržni red za vino u cijelosti je zakonski reguliran za proizvodni potencijal, tržišne mehanizme, enološku praksu, označavanje vina, kvalitetu vina, trgovinu s trećim zemljama, registriranje proizvodnje, kontrolu i deklariranje vina. Za tržni red za vino u EU u tijeku je reforma postojećeg sustava.

vino i masline

71

Što je Hrvatska učinila u pogledu zaštite regionalnog podrijetla vina?

U pogledu zaštite vina Hrvatska je izdala Pravilnik o označavanju vina oznakom zemljopisnog podrijetla. Tim Pravilnikom propisuju se uvjeti i postupak za dobivanje rješenja o označavanju vina oznakom zemljopisnog podrijetla. Vino proizvedeno u Hrvatskoj može nositi oznaku pod uvjetom da potječe s određenog i ograničenog vinorodnog područja i da su ispunjeni svi ostali uvjeti propisani Pravilnikom o proizvodnji vina. Postupak dobivanja oznake je sljedeći:

- proizvođač podnosi Zavodu za vinogradarstvo i vinarstvo zahtjev za izdavanje rješenja na Obrascu KZP i uz njega dostavlja izvod iz Upisnika proizvođača grožđa, vina i voćnih vina
- podatke navedene u Obrascu KZP na terenu provjerava i zapisnički utvrđuje Zavod i oni moraju biti u potpunosti u skladu s Upisnikom
- ako su svi podaci točni, Zavod predlaže MPŠVG-u izdavanje rješenja o označavanju vina oznakom kontroliranog zemljopisnog podrijetla.

72

Koji su uvjeti za podizanje novih vinorodnih nasada u državama članicama EU-a i kakva je dokumentacija za to potrebna?

Sukladno Uredbi Europske komisije, podizanje novih nasada u državama članicama EU-a zabranjeno je do 31. srpnja 2010. Predviđeni su izuzeci od toga pravila te je dopuštena sadnja samo u određenim, strogo definiranim, slučajevima, dok službena dokumentacija nije propisana na razini EU-a.

73

Hoće li država štiti hrvatske vinare od prevelikog uvoza stranih vina i kako?

Hrvatska sukladno odredbama ugovora o pristupanju Svjetskoj trgovinskoj organizaciji te bilateralnih ugovora o slobodnoj trgovini može primjenjivati mjere zaštite od prekomjernog uvoza proizvoda, pa prema tome i vina. Kako su navedeni ugovori sklopljeni s ciljem unaprjeđenja trgovine, njima se nastoji otkloniti mogućnost posezanja za zaštitnim mjerama za sprječavanje uvoza te su precizirani načini donošenja zaštitnih mjera i slučajevi kada se one mogu primijeniti. Zaštitne mjere od prekomjernog uvoza mogu se uvesti u slučaju kada uvoz izaziva štetu domaćoj proizvodnji ili prijeti nanošenjem ozbiljne štete. Postojanje ili mogućnost ozbiljne štete od uvoza mora se dokazati konkretnim podacima o stupnju povećanog uvoza u odnosu na proizvodnju i potrošnju, cijeni uvezene robe i učinku na domaću proizvodnju.

Porast uvoza vina koji Hrvatska bilježi nije izazvao poremećaje na hrvatskom tržištu koji bi opravdali primjenu zaštitnih mjera, ali je svakako otvorio pitanje konkurentnosti domaćih vinara. Ovo će se pitanje dodatno zaoštravati s obzirom na obvezu Hrvatske da u narednom razdoblju nastavi smanjivati carine na uvoz vina, ali i s obzirom na perspektivu članstva u EU koje će donijeti potpuno ukidanje carina. Stoga pravi izlaz vidimo ne u zaštiti od uvoza, već u primjeni mjera potpore domaćem sektoru vinarstva kako bi postao konkurentniji u odnosu na sve veći broj stranih proizvođača koji svoje proizvode nude na hrvatskom tržištu. Do ulaska u EU, hrvatska Vlada će nastaviti s mjerama poticanja vinogradarske proizvodnje, što je osnovni preduvjet stabilnosti domaće proizvodnje vina. Proizvođači vina, sa svoje strane, trebaju kontinuirano ulagati u proizvodnju kvalitetnih, prepoznatljivih i po cijeni konkurentnih domaćih vina.

Andro Tomić, enolog i vinogradar s otoka Hvara

Što će Vama, vinogradaru i vinaru, donijeti ulazak Hrvatske u EU?

Trenutačno imam oko 3,5 ha vinograda i svoje vino uglavnom plasiram na hrvatsko tržište, uz pojedinačne plasmane u Sloveniju i Francusku. U uvjetima velike rasparceliranosti kao što je to danas u Dalmaciji ne može se proizvoditi jeftino vino jer kilogram grožđa plaćamo više od 1 eura. Danas Amerikanci proizvode kvalitetno vino za manje od 1 dolara za litru vina, dok mi za istu cijenu ne možemo proizvesti kilogram grožđa. Zato poljoprivreda u Dalmaciji mora biti elitistička, jer jedino tako može opstati. Mi moramo proizvoditi skupa vina visoke kakvoće i moramo se afirmirati na europskom tržištu. Veselim se ulasku u EU jer ću vrhunska vina u bogatoj Europi prodavati skuplje nego što to mogu u Hrvatskoj, bez previše administrativnih procedura. Zato se moramo pozicionirati kao proizvođači skupog vina. Mislim da će Operativni program podizanja vinograda jako potaknuti vinogradare jer je danas vinogradarstvo definitivno isplativ posao. Cijena grožđa nikada nije bila viša nego što je danas, na Hvaru sam, primjerice, plaćao 3 eura za kilogram grožđa. Zato je danas isplativije imati vinograde nego apartmane.

74

Koje je direktive izdala EU na području vinogradarstva i vinarstva i u kolikoj ih je mjeri Hrvatska preuzela?

Sektor vinogradarstva i vinarstva u EU vrlo je opširno područje koje obuhvaća više od 100 uredbi koje imaju oko 2000 stranica. Budući da EU ima drugačiji sustav, Hrvatska nije mogla preuzeti svu legislativu jer ona ne bi bila primjenjiva kod nas. Međutim, neke uredbe mogu se provoditi u Hrvatskoj i one su do sada preuzete iz EU-a. Daljnja usklađivanja provodit će se sukladno napucima Europske komisije.

dr. sc. Vinko Milat, viši stručni savjetnik za vino, MPŠVG

Hrvatska je za izvoz vina u države EU-a 2004. godine dobila kvotu, tj. količine koje može izvesti bez carine. Vinska kvota iznosila je 45.000 hektolitara, a privremenom provedbom Protokola 7 izvozna kvota povećana je na 73.000 hektolitara. U tom razdoblju Hrvatska nije izvezla niti trećinu odobrene kvote - samo 12.600 hektolitara pretežito buteljiranog vina. Zašto nismo iskoristili odobrenu kvotu?

Ta je kvota dovoljna da možemo barem dvostruko povećati naš izvoz. No, da bismo to napravili, nužno je da stvaramo marke naših vina; dalmatinski plavac, istarska malvazija, slavonska ili podunavska graševina... Njihova bi proizvodnja trebala iznositi barem tisuću vagona i njihova bi cijena trebala biti onakva kakva je na svjetskom tržištu. Konkretno - za kvalitetna vina cijena bi trebala biti niža barem 50 posto, a za vrhunska vina toliko viša. Vrhunska vina u Hrvatskoj danas obuhvaćaju samo 2-3 posto ukupne vinske proizvodnje, a u strukturi prodaje trebali bismo izvoziti najmanje 10-20 posto vrhunskih vina. Ostatak bi trebala biti kvalitetna i buteljirana vina, dok bismo trebali potpuno zaboraviti industrijska i stolna vina. Mali proizvođači na svjetskom bi tržištu trebali biti prisutni upravo s lepezom vrhunskih vina autohtone sorte, uz veću proizvodnju. Treba pokušati što je više moguće sniziti troškove sadnje i obrade uvođenjem tehnologije. Uz izvoz nužno je povećati i prodaju vina kroz turističku ponudu.

75

Kakva je sudbina hrvatskih maslinara na tržištu EU-a?

Maslinarstvo je jedna od najperspektivnijih poljoprivrednih proizvodnji, gdje bilježimo značajne pomake u povećanju površina pod maslinama i proizvodnji ulja. Ulaskom Hrvatske u EU broj stabala i proizvodnja ulja će se udvostručiti. Imamo oko 5 milijuna stabala maslina, proizvodnju od 1 litre ulja po stablu i potrošnju od 1,5 litre po glavi stanovnika. Danas uvozimo značajne količine ulja (1.494 tone u 2006.), a izvozimo samo 239 tona. Naši maslinari trebaju proizvoditi kvalitetno i prepoznatljivo ulje konkurentno uljima drugih europskih zemalja. Do ulaska u EU trebamo učiniti dodatne napore u

povećanju površina, u većim proizvodnim serijama ulja standardne kvalitete i zaštitom zemljopisnog podrijetla. Tko bude proizvodio kvalitetno i prepoznatljivo ulje po konkurentnoj cijeni, taj će moći ulje prodati na domaćem tržištu, a eventualno i u izvozu, posebno kroz „turističku potrošnju“, i tako će opstati, unatoč sve većoj konkurenciji.

76

Kakve prednosti hrvatskim maslinarima donosi članstvo u EU?

EU je vodeći proizvođač i potrošač maslinovog ulja u svijetu. U EU se za maslinovo ulje do studenog 2005. godine isplaćivala potpora koja je iznosila 1.322 eura po toni proizvedenog ulja. Za sektor maslinarstva u okviru europskog zakonodavstva nisu predviđene kvote. Prema novim Uredbama EU-a koje reguliraju potpore u poljoprivredi, sektor maslinarstva ulazi u tzv. sustav jedinstvenog plaćanja po gospodarstvu. 60% potpora isplaćuje se odvojeno od proizvodnje, međutim postoji mogućnost da će dio, maksimalno 40 % od ukupnih potpora i dalje biti vezan uz hektare ili broj stabala. Isplata poticaja odnosi se na proizvođače upisane u poljoprivredni Upisnik u koji, prema procjenama struke, nije upisano više od 50 posto maslinara. Neupisani maslinari time gube poticaj, a ujedno se smanjuju prava i ukupne potpore za sektor maslinarstva koje će Hrvatska moći ostvariti kada bude članica EU-a.

U pregovorima s EU-om poticaji za maslinare bit će određeni upravo na temelju broja stabala maslina. Budući da će određene kvote biti teško mijenjati, broj maslinika treba povećati prije ulaska u Uniju. Bitno je napomenuti da mi i sada imamo omogućen bescarinski izvoz u države EU-a, ali je naš izvoz u države EU-a zanemariv, prvenstveno zbog slabije konkurentnosti. Za potrebe domaće potrošnje još uvijek uvozimo značajne količine maslinovog ulja. Također postoje i dodatne potpore (vidjeti odgovor na pitanje br. 77).

77

Na što bi hrvatski maslinari trebali obratiti pažnju prije ulaska u EU?

Hrvatski maslinari posebnu bi pažnju trebali posvetiti podizanju kvalitete maslinovog ulja jer EU upravo insistira na klasifikaciji ulja različite kvalitete i zaštiti potrošača. To se postiže zaštitom maslinovog ulja i registracijom maslinovog ulja kao oznake zemljopisnog podrijetla ili oznake izvornosti maslinovog ulja. Ta je oznaka jako bitna ne samo

za tržište nego i za izvoz i potrošnju u ugostiteljstvu. Nužno je ponuditi, kao i u vinarstvu, maslinarske ceste, te uključiti turiste u branje i obradu maslina, što bi mogla biti posebna atrakcija. Potrebno je povećati potrošnju maslinovog ulja i na domaćem tržištu jer trošimo samo 1,5 litara po stanovniku. Maslinari bi se trebali povezati u proizvođačke udruge radi zajedničkog nastupa na tržištu i zaštite vlastitog interesa. Također, sukladno EU propisima, udruženja maslinara moći će ostvarivati potpore na temelju programa o unapređenju kvalitete maslinovog ulja te je to još jedan od razloga za njihovo udruživanje.

**Edo Bonjan,
maslinar s Dugog otoka**

Na koji način hrvatski maslinari mogu iskoristiti iskustva iz EU-a?

Maslinarstvom se bavim već više od 30 godina, dok su moji preci prve masline posadili prije više od 200 godina. Obradujemo oko 180 maslina, uglavnom na „stari“ način, ručnim branjem. Maslinarstvom se riskantno baviti, jer urod ovisi o vremenskim uvjetima, tako da suša može uništiti cjelogodišnji trud. Na otocima je i mehanizacija nedostupna, za razliku od plantaža maslina gdje se berba brže obavlja. Ali državni poticaj nije loš, dapače, nikad nije bilo bolji; dobivamo kunu po kilogramu predanih maslina. Ono što poberemo, to i dobijemo, tako da smo dosta zadovoljni poticajima. Naš je problem što gubimo kvalitetu ulja čekanjem da se obrane masline prerade. Tu se trebamo ugledati u EU. U Italiji, primjerice, većinom postoje mala gospodarstva koja imaju svoje uljare gdje obrade ulje za jedan dan. Kod nas se ljudi teže odlučuju na ulaganje sredstava u uljaru. Mislim da bi se trebalo udruživati, nekoliko malih maslinara trebalo bi kupiti male uljare jer bi to ulje mogli bolje prodati i bolje ga plasirati. Izvoz maslinovog ulja bio bi veći kad bi prodavali što više ekstradjevičanskog ulja, što podrazumijeva branje i obradu za jedan dan. Na ovaj način gubimo kvalitetu ulja i konkurentnost prema proizvodima iz EU-a.

voćarstvo

78

Kakve prednosti hrvatskim voćarima donosi članstvo u EU?

Bilo da je riječ o proizvodnji ili trgovini (izvozu ili uvozu), potrebno je dodatno planirati sve djelatnosti u voćarstvu. Postoji nekoliko preduvjeta koje je potrebno realizirati da bi sustav proizvodnje, potpora, prometa i nadzora bio usklađen s EU-om.

Normama za svježe voće i povrće propisano je četrdesetak vrsta voća i povrća koji se potrošaču isporučuju svježi i na koje se primjenjuju prodajne norme. Nužno je organizirati **mjerodavna tijela i koordinacijsko tijelo** za provjeru prodajnih normi koje se primjenjuju na svježe voće i povrće. Potrebno je uspostaviti **bazu podataka trgovaca** voćem i povrćem. Treba se organizirati **provjera uvoza i izvoza**. I sami proizvođači trebaju se organizirati, s posebnim naglaskom na njihovu važnost, prava i obveze. U prijelaznom razdoblju od najviše 5 godina nove organizacije ili one koje nisu priznate trebaju ishoditi priznanje. **Izgradnja proizvođačkih grupa** i organizacija najvažniji je dio aktivnosti koji voćari trebaju izgraditi i usvojiti, što je preduvjet za niz mjera u EU (projekti potpore, interventne mjere na tržištu tj. povlačenje iz prometa...). **Upravo će o tome ponajviše ovisiti prednosti članstva u EU.**

Pozicija hrvatskih voćara nakon ulaska u EU uvelike će ovisiti o učinkovitom rješavanju preduvjeta za proizvodnju, što je zadaća Vladinih i lokalnih tijela (raspoloživost poljoprivrednog zemljišta, zakonodavni okvir, agencije koje će ponuditi programe, trajna educiranost proizvođača, kreditne linije), te o aktivnosti voćara na organiziranju i provođenju svih mjera propisanih aktima EU-a. Svi oni koji na vrijeme usvoje norme i praksu EU-a kad je u pitanju proizvodnja i promet voća i povrća, osjetit će prednost EU-a jer ulaze u sustav **uređenih i kontroliranih odnosa proizvodnje** i prometa voćem i povrćem.

pčelarstvo

79

Kako EU tretira pčelarstvo? Kakva će biti mogućnost pašne i prodaje meda u pojedine države EU-a?

U Europi, pa i globalno u svijetu, proizvodnja i prodaja meda i pčelinjih proizvoda ima trend porasta, no još je deficitarna. Članice EU-a proizvodnjom ne zadovoljavaju svoje potrebe za medom i pčelinjim proizvodima te je stoga EU najveći uvoznik meda i pčelinjih proizvoda, uglavnom iz Kine i Argentine.

U cilju povećanja proizvodnje meda i pčelinjih proizvoda EU potiče proizvodnju sufinanciranjem nacionalnih programa razvitka pčelarstva svojih članica iznosom od 50% investicije. Spomenuti nacionalni program razvitka pčelarstva mora detaljno odrediti mjere razvitka pčelarstva te mjere kontrole provođenja programa. S obzirom na to da je samodostatnost EU-a u proizvodnji meda i pčelinjih proizvoda samo 52%, tržište EU-a vrlo je perspektivno za plasman domaće proizvodnje meda i pčelinjih proizvoda, a ulaskom Hrvatske u EU otvara se i velika mogućnost unapređenja hrvatskoga pčelarstva sredstvima koje EU osigurava za razvoj pčelarske proizvodnje država članica.

autohtoni proizvodi i običaji

80

**Kakve potpore mogu
očekivati naši
proizvođači
slavonskoga kulena?**

MPŠVG provodi niz potpora, a za proizvođače kulena zanimljivi su:

- Operativni program potpore proizvodnji slavonskog kulena izradilo je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, a prihvaćen je na sjednici Vlade RH održanoj 5. svibnja 2006. godine. Ciljevi programa su: povećanje proizvodnje slavonskog kulena, stvaranje uvjeta za kontinuiranu i dostatnu opskrbljenost tržišta proizvodom standardne kvalitete, udruživanje proizvođača i osiguranje nadzora proizvodnje i kvalitete proizvoda, upotreba najnovijih tehnoloških dostignuća i primjena najnovijih veterinarsko-zdravstvenih standarda u proizvodnji kulena (izgradnja mini-pogona i automatiziranih komora za zrenje, uvođenje sustava samokontrole u skladu s načelima HACCP-a), zaštita zemljopisnog podrijetla slavonskog kulena prema propisima usklađenim s direktivama EU-a.

Programom su predviđene zakonodavne i administrativne mjere, potpora proizvođačima teških svinja namijenjenih proizvodnji slavonskog kulena, te potpora za izgradnju, adaptaciju i opremanje objekata za proizvodnju kulena i tradicionalnih mesnih proizvoda.

Ministarstvo osigurava novčana sredstva za provedbu mjere potpore proizvođačima teških svinja koja će se realizirati u okviru Programa razvitka seoskog prostora koji se provodi kroz Model ruralnog razvitka. U svrhu provedbe ove mjere Ministarstvo će kroz 5 godina osigurati ukupno 11.800.000,00 kn. Poticaj se isplaćuje u nominalnom iznosu 200 kuna po grlu.

- Ministarstvo daje potporu za izgradnju, adaptaciju i opremanje objekata sukladno Modelu kapitalnih ulaganja i tako sudjeluje u financiranju investicija u proizvodne objekte bespovratnim sredstvima u iznosu do 25% ukupnog iznosa investicije, odnosno maksimalno 250.000,00 kuna. Za realizaciju programa Ministarstvo će kroz 5 godina osigurati cca 14,25 mil. kuna, dok će HBOR u okviru postojećih programa kreditiranja namijenjenih malom i srednjem poduzetništvu osigurati cca 57 mil. kuna kreditnih sredstava, uz garanciju Hrvatske agencije za malo gospodarstvo (HAMAG) za vrijednosti kreditnog zaduženja do 50%.

- Primijenjena istraživanja u poljoprivredi, kroz Vijeće za istraživanje u poljoprivredi, sufinancira projekte važne za poljoprivredne proizvođače i prerađivače. U suradnji sa znanstvenim institucijama proizvođači mogu prijaviti projekt za zaštitu podrijetla proizvoda.
- Za povećanje potražnje slavonskoga kulena potpora se može dobiti kroz Program marketinške pripreme poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, kao jednog od programa Modela ruralnog razvitka. Ta mjera podupire pronalaženje kanala prodaje, informiranje kupaca i zajednički nastup na tržištu.
- MPŠVG također priprema program potpore za proizvodnju kulena, koji, osim već navedenih potpora, predviđa i niz drugih potpora. Jedna od njih je i za uzgoj svinja namijenjenih proizvodnji kulena.

81

Kako ćemo zaštititi autohtone poljoprivredne proizvode i životinje?

Donošenjem Zakona o hrani u srpnju 2003. uspostavljen je pravni temelj za zaštitu prehrambenih proizvoda u ovlasti MPŠVG-a, što je do sada bilo moguće pri Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo. Zakonom o hrani dana je podloga za izradu podzakonskih akata te su doneseni:

- Pravilnik o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla hrane (NN br. 80/05, 11/07)
- Pravilnik o priznavanju posebnih svojstava hrane i dodjeli oznake „tradicionalni ugled“ (NN br. 127/05).

Pravilnicima su uređeni načini i uvjeti registracije, vođenje Registra i sve drugo potrebno za dobivanje oznake za prehrambene proizvode.

Na taj će način proizvođačima u Hrvatskoj biti omogućena ista zaštita za proizvode koje imaju i proizvođači u državama Europske unije, kao i njihova prepoznatljivost na tržištu.

MPŠVG je na svojim web stranicama www.mps.hr objavio i Vodič za registraciju oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla hrane.

82

Na koji se način regulira svinjokolja u Hrvatskoj?

Svinjokolja ili kolinje, kao dio hrvatske tradicije i hrvatske gastronomske osobnosti, ulaskom RH u EU neće izumrijeti. Suprotno mnogim pogrešnim tumačenjima, taj oblik pripreme hrane, odnosno proizvoda životinjskog porijekla, u Hrvatskoj je reguliran Zakonom o veterinarstvu i Zakonom o zaštiti životinja i nije u suprotnosti sa zakonodavstvom EU-a.

Naime, zakonodavstvo EU-a i Hrvatske prepoznaje tri oblika pripremanja proizvoda životinjskog podrijetla: jedan se odnosi na javnu potrošnju koja je pod strogom kontrolom

u registriranim objektima, drugi se odnosi na proizvodnju na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (OPG-ima), kada se to radi pod puno strožim uvjetima u smislu neke turističke ili agroturističke ponude na vlastitoj okućnici. Treći je reguliran našim Zakonom o veterinarstvu, a EU ga ne zabranjuje: to je klanje i priprema hrane, ali isključivo za potrebe vlastitog domaćinstva. To znači da vlasnik može u svojem dvorištu, ako posjeduje svoju stoku, klati određen broj životinja, ali samo za potrebe svojega kućanstva. Proizvodi za vlastite potrebe ne smiju se stavljati u promet, niti se smiju prodavati, niti se smiju darivati. Oni služe isključivo za potrebe toga domaćinstva.

83

Koliko je opravdana bojazan hrvatskoga stanovništva da će ulaskom u EU biti ukinut običaj kolinja u Hrvatskoj?

Bojazan da će tradicionalna svinjokolja biti ukinuta ulaskom Hrvatske u EU potpuno je neopravdana. Dakle, i EU prepoznaje taj oblik pripremanja hrane. Ono što EU naglašava je ono što mi u svojem zakonodavstvu u najvećem dijelu i imamo - provođenje mjera kontrole i pridržavanje odredaba Zakona o zaštiti životinja. To znači da se životinje moraju klati prema propisanim uvjetima uz prethodno omamljivanje i bez mučenja ili maltretiranja. Vlasnik će obavezno morati prijavljivati to klanje; broj zaklanih životinja i broj ušne markice. Trebat će se, dakle, voditi evidencija. U našim uvjetima to znači dosljedno pridržavanje mjera koje idu u smjeru suzbijanja trihineloze i zaustavljanja njezina širenja.

84

Na koji se način sada obavlja veterinarski nadzor tijekom i nakon svinjokolje i što bi ulazak u EU u tom segmentu promijenio?

U Hrvatskoj je svinjokolja, kao jedan od oblika pripremanja hrane (a najčešće se odnosi na hranu namijenjenu potrošnji u vlastitom domaćinstvu), regulirana prvenstveno Zakonom o veterinarstvu i drugim aktima donesenim na temelju njega. Važno je naglasiti da klanje svinja za osobne potrebe treba prijaviti nadležnoj veterinarskoj organizaciji, obavljati tako da se spriječi nepotrebna patnja životinja, obavezno uzeti i odnijeti odgovarajuće uzorke na trihineloskopski pregled te pri tom razdužiti ušne markice kojima su zaklane životinje bile označene.

Važno je napomenuti da će sve troškove poduzimanja mjera u slučaju pozitivnog nalaza na prisutnost parazita *Trichinella* spp. vlasniku biti nadoknadene.

EU svojim zakonodavstvom ne brani takav oblik pripreme hrane za osobne potrebe, već prepušta svojim članicama da pitanja iz tog područja rješavaju, odnosno reguliraju, svojim nacionalnim zakonodavstvom.

85
U javnosti se sve češće čuje da ćemo se ulaskom u EU morati odreći nekih autohtonih hrvatskih proizvoda, kao što je na primjer kulen. Ima li razloga za takvu bojazan?

EU zakonodavstvo, tzv. „higijenski paket“, uređuje područje proizvodnje hrane namijenjene javnoj potrošnji. Međutim, svakoj zemlji članici prepušteno je reguliranje uvjeta u području proizvodnje hrane namijenjene maloprodaji (orijentiranoj prodaji krajnjem potrošaču), prodaji na farmama i osobnoj potrošnji. To uključuje i definiranje dozvoljene količine namijenjene takvoj prodaji, vrste proizvoda, prodajnog mjesta te područja na koje se odnosi pojam „lokalno tržište“.

Kada Hrvatska uskladi svoje zakonodavstvo u potpunosti sa europskim propisima, moći će također pristupiti zaštiti i afirmaciji svojim autohtonih proizvoda. Jedan od primjera aktivnosti u Hrvatskoj na tom području je i Operativni program potpore proizvodnji slavonskog kulena, koje je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva izradilo 2006. godine, kao jedan od niza planiranih koraka, s ciljem poticanja, zaštite i promidžbe tradicionalne proizvodnje hrane u Hrvatskoj.

Tomislav Galović,
proizvođač kulena iz
Slavonskog Broda i
potpredsjednik
Međunarodne organizacije
za zaštitu autohtonih
proizvoda ORIGIN

„Slavonski kulin“ je od 1997. prvi hrvatski zaštićeni proizvod u povijesti. Što znači da je neki proizvod, primjerice „slavonski kulin“, zaštićeni proizvod?

To je proizvod sa zaštićenim zemljopisnim podrijetlom, što znači da nitko ne može stavljati proizvod pod nazivom „slavonski domaći kulin“ u promet ako po Zakonu o hrani nema odobrenje MPŠVG-a. Na ideju zaštite došao sam zato što sam Slavonac koji se tradicionalno bavi svinjokoljom i proizvodnjom svih slavonskih specijaliteta, pa tako i „slavonskog kulina“. Shvatio sam da je patentna zaštita tehničkog rješenja, robne marke, dizajna i zaštita zemljopisnog podrijetla „kulina“ po međunarodnom pravu jednaka kao i svaka druga zaštita bilo kojeg tehničkog proizvoda. Sigurno je da

svi tradicionalni proizvodi sa zaštitom imaju sjajnu perspektivu. Oni su u prednosti pred industrijskim proizvodom moćnih multinacionalnih kompanija s kojima se mi ne možemo natjecati. Naša šansa je u proizvodnji i plasmanu autohtonih proizvoda; dalmatinskog i istarskog pršuta, paškog sira, maslinovog ulja, tartufa, zagorskih purana, slavonske šljivovice... Najveće mogućnosti plasiranja takvih proizvoda su države iz kojih u Hrvatsku dolazi najveći broj turista koji već znaju što su hrvatski proizvodi: Austrija, Njemačka, Italija, Francuska, Velika Britanija... Moj se „kulin“ na tržištu EU-a prodaje za 50 eura po kilogramu, pa i više, dok u Hrvatskoj on definitivno ne može postići tu cijenu. To je konkretna prednost ulaska na europsko tržište koje cijeni tradicionalne proizvode.

**prof. dr. Jasmina Lukač
Havranek, dekanica
Agronomskog fakulteta
u Zagrebu**

Na koji način se u EU čuva tradicija proizvodnje sira i vrhnja?

Što se tiče samog sira i vrhnja, rekla bih da će to biti samo naš proizvod. U mnogim državama EU-a se, naravno, jede svježi sir i vrhnje, ali ne u toj kombinaciji. Činjenica je da je ovakav proizvod originalan hrvatski proizvod. Ono što je sada bitno je naći pravu mjeru zaštite za proizvođače na način da ti proizvodi budu pod higijenskom kontrolom. U cijeloj proceduri najvažnije je utvrditi tko će kontrolirati i tko će imati nadzor nad proizvodnjom sira.

Na koji će se način moći zaštititi sir i vrhnje?

Sir i vrhnje je tradicijski proizvod Hrvatske i vjerojatno će se zaštititi kao originalni proizvod koji ne postoji u svijetu. Zavod za mljekarstvo Agronomskog fakulteta izrađuje standarde za proizvodnju koji će utvrditi kako će taj proizvod morati biti pakiran i kako će se moći plasirati na tržište. Pri tom možda i nije najvažnije razviti izvoz tog proizvoda, već je nužno ponuditi ga u turističkoj i ugostiteljskoj ponudi. Kao što idete u Italiju jesti tjesteninu ili u Francusku piti neku posebnu vrstu vina, tako i sir i vrhnje mogu biti atraktivni u Hrvatskoj. Zašto mi želimo sačuvati naše mljekarice? Upravo zato da se ne zaboravi što su nekoć jeli naši stari.

Postoje li u EU pravila koja idu za tim da se ukinu mljekarice i njihova djelatnost?

Mi stalno imamo dojam da će nama netko nešto zabraniti. Sjetim se onih plakata „Sir i vrhnje“, što je bila notorna glupost. Nama je dopušteno sve što želimo proizvesti i što znamo kontrolirati. Sada pitam obrnuto: hoćemo li mi kontrolirati sir i vrhnje radi EU-a ili radi nas? Mislim da to ponajprije trebamo raditi radi naših kupaca.

Što treba napraviti, prvenstveno u zadovoljavanju higijenskih standarda, da bi se taj proizvod mogao naći na europskom tržištu?

Mljekarice sigurno imaju svoju klijentelu. Ako idete na tržnice, sigurno ćete vidjeti redove, što je dokaz da imaju svoje kupce i garanciju kvalitete. Potrošači su najbolja ocjena kvalitete. Nadam se da te standarde neće biti teško poštivati jer je riječ samo o pitanju čistoće, pranja i održavanja posuđa koje dolazi u kontakt sa sirom. Neće propasti nitko tko će se htjeti pridržavati nekih normi i kriterija. Naglašavam: ne radi Europe, nego radi nas samih.

kontakti

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva

Ulica grada Vukovara 78, 10 000 Zagreb

Tel: 01 6106

Fax: 01 6109 201

<http://www.mps.hr>

Uprava za poljoprivrednu politiku, EU i međunarodnu suradnju

Tel: 01 6106 206

Fax: 01 6109 206

Uprava za održivi razvitak seoskog prostora

Tel: 01 6106 525

Fax: 01 6106 455

Uprava za veterinarstvo

Tel: 01 6106 207

Fax: 01 6106 207

Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi

Tel: 01 6106 205

Fax: 01 6109 202

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu

Kačićeva 9/III, 10 000 Zagreb,

Tel: 01 4882 700

Fax: 01 4882 701

E-mail: [hzipss@hzhpss.hr](mailto:hzpss@hzhpss.hr)

Zavod za voćarstvo

Ulica kneza Ljudevita Posavskog 48, 10 000 Zagreb

Tel.: 01 4646 542/ 4646 545

Fax: 01 4646 543

E-mail: zzv@zg.hinet.hr

Agronomski fakultet u Zagrebu

Svetošimunska cesta 25, 10 000 Zagreb,

Tel: 01 2393 777

Fax: 01 2315 300

<http://www.agr.hr/>

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Trg svetog Trojstva 3, 31 000 Osijek

Tel.: 031 224 200

Fax: 031 207 017

<http://suncokret.pfos.hr>

Hrvatska gospodarska komora

Rooseveltov trg 2, 10 000 Zagreb

Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Tel. 01 4826 066, 4826 068

Fax 01 4561 545

Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo grada Zagreba

Avenija Dubrovnik 12/IV, 10 000 Zagreb

Tel: 01 6585 600

Fax: 01 6585 609

E-mail: poljoprivreda@zagreb.hr

sumarstvo@zagreb.hr

KORIŠTENJE SAPARD FONDA

Mjera 1. ULAGANJA U POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA

TKO? fizičke i pravne osobe i obiteljska poljoprivredna gospodarstva, upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava

DOZVOLJENA ULAGANJA

Sektor mlijeka (kravlje), mesa (goveđe, svinjsko i meso peradi) i jaja:

1. Ulaganje u izgradnju i/ili adaptaciju gospodarskih objekata za uzgoj muznih krava, goveda, svinja i peradi, uključujući opremanje objekata;
2. Ulaganje u mehanizaciju koja se koristi u proizvodnji mlijeka, opremu za strojnu mužnju mlijeka, opremu za hlađenje i skladištenje mlijeka na poljoprivrednom gospodarstvu, te izgradnju odgovarajućeg prostora za manipulaciju i skladištenje mlijeka;
3. Ulaganje u opremu za iznojavanje, tankova za čuvanje stajskog gnojiva, uključujući specijalizirana sredstva za transport gnojiva.

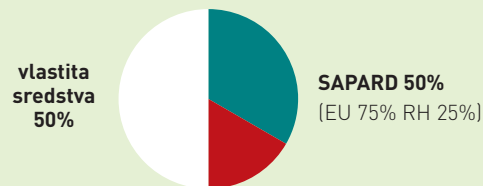
Sektor voća i povrća:

1. Ulaganje u izgradnju i/ili adaptaciju staklenika i plastenika;
2. Ulaganje u opremu za staklenike i plastenike;
3. Ulaganje u izgradnju i/ili opremanje objekata za skladištenje voća i povrća (uključujući i one s kondicioniranim uvjetima);
4. Ulaganje u opremu za berbu, sortiranje i pakiranje voća i povrća na poljoprivrednom gospodarstvu;
5. Ulaganje u opremu za sustav navodnjavanja na poljoprivrednom gospodarstvu (uključujući računalnu opremu i programe) za uzgoj voća i povrća.

Sektor žitarica i uljarica:

1. Ulaganje u izgradnju i/ili adaptaciju i/ili opremanje objekata za sušenje i skladištenje žitarica i uljarica na poljoprivrednom gospodarstvu.

Financiranje: Sufinanciranje SAPARD programa je 50% od ukupne investicije (bez PDV-a), ali najviše 2,5 milijuna kn po korisniku.

KAKO? Prijavom na natječaj koji raspisuje Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi, MPŠVG

Mjera 2. PRERADA I TRŽENJE POLJOPRIVREDNIH I RIBARSKIH PROIZVODA

fizičke i pravne osobe, registrirane za određenu djelatnost

DOZVOLJENA ULAGANJA

Sektor mlijeka i mliječnih proizvoda:

1. Ulaganja u izgradnju i/ili adaptaciju i/ili unapređenje i/ili opremanje mljekara.

Sektor mesa:

1. Ulaganje u adaptaciju i/ili unapređenje i/ili opremanje klaonica;
2. Ulaganje u postojeće pogone za obradu otpada životinjskog podrijetla i/ili izgradnju i/ili adaptaciju i/ili opremanje centara za sakupljanje otpada životinjskog podrijetla.

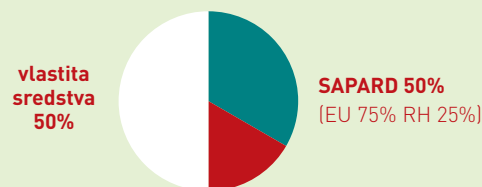
Sektor ribarstva:

1. Ulaganja u izgradnju i/ili adaptaciju i/ili opremanje objekata za preradu ribe;
2. Ulaganje u opremu za hlađenje, preradu, pakiranje i trženje ribljih proizvoda, uključujući opremu za zbrinjavanje otpada nastalog u proizvodnji kao i računalnu opremu;
3. Ulaganje u izgradnju i/ili opremanje objekata za pročišćavanje školjaka (purifikacijski centri).

Sektor voća i povrća:

1. Ulaganja u izgradnju i/ili adaptaciju i/ili opremanje objekata za preradu voća i povrća.

Financiranje: Sufinanciranje SAPARD programa je 50% od ukupne investicije (bez PDV-a), ali najviše 10 milijuna kn po korisniku.

Mjera 3. RURALNA INFRASTRUKTURA

Jedinice lokalne samouprave do 10.000 stanovnika

DOZVOLJENA ULAGANJA

Prometna infrastruktura:

Ulaganje u izgradnju i/ili obnovu nerazvrstanih cesta koje povezuju gospodarstva unutar zone za poljoprivredna gospodarstva, sukladno prostornom planu općine; Ulaganje u izgradnju i/ili obnovu protupožarnih prosjeka s elementima ceste - multifunkcionalni putevi

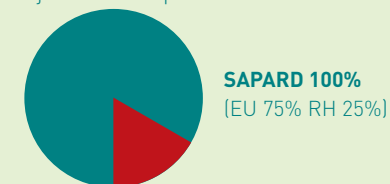
Kanalizacijska infrastruktura:

Ulaganja u kanalizaciju i/ili pročištače otpadnih voda

Toplane:

Ulaganja u izgradnju toplana za iskorištenje organskog otpada iz poljoprivrede i šumarstva

Financiranje: Sufinanciranje SAPARD programa je 100% od ukupne investicije, ali najviše (kn po korisniku):
- 3 milijuna kn za cestovnu infrastrukturu;
- 7 milijuna kn za kanalizacijsku infrastrukturu;
- 5 milijuna kn za toplane

način ulaska u upisnik ekoloških poljoprivrednih proizvođača

1. korak - upoznati se sa zakonskom regulativom koja regulira ekološku poljoprivrednu proizvodnju i preradu.

To znači da se morate upoznati sa sljedećim Zakonom i pravilnicima:

- Zakon o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN 12/01)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o ekološkoj proizvodnji u uzgoju bilja i u proizvodnji biljnih proizvoda (NN 10/07)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda (NN 10/07)
- Pravilnik o sustavu ocjenjivanja sukladnosti u ekološkoj proizvodnji (NN 91/01)
- Pravilnik o preradi u ekološkoj proizvodnji (NN 13/02)
- Pravilnik o deklaraciji i označavanju ekoloških proizvoda (NN 10/07)
- Pravilnik o uvjetima i načinu upisa u upisnike ekološke proizvodnje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN 13/02)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o stručnom nadzoru u ekološkoj proizvodnji (NN 10/07)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji u preradi vlakana (NN 81/02)
- Pravilnik o visini naknade troškova za provedbu stručnog nadzora nad ekološkom proizvodnjom i troškova utvrđivanja sukladnosti s temeljnim zahtjevima (NN 85/02)

2. korak - obratiti se jednoj od ovlaštenih Nadzornih stanica i zatražiti prvi stručni nadzor. U Republici Hrvatskoj ovlaštene su sljedeće Nadzorne stanice:

- "BIOINSPEKT" Udruga za organsko-biološku proizvodnju, Đakovština 2, Osijek, tel.: 031/20 49 49
- PRVA EKOLOŠKA ZADRUGA, Kuraltova 8, Zagreb, tel.: 01/ 23 48 628; 099/412 275
- HRVATSKE ŠUME d.o.o. Ljudevita Farkaša Vukotinića 2, 10 000 Zagreb, tel.: 01 48 04 111
- AGRIBIOCERT - zadruga za obavljanje stručnog nadzora i ugovornu kontrolu robe, Veli dvor 11, Omišalj, tel.: 051 84 26 07
- BIOTECHNICON - PODUZETNIČKI CENTAR d.o.o., Hrvatskih iseljenika 30, Split, tel.: 021 48 54 61

3. korak - nakon što je Nadzorna stanica izvršila prvi stručni nadzor i dostavila Vam Zapisnik o prvom stručnom nadzoru, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva predajete Zahtjev za upis u Upisnik ekoloških poljoprivrednih proizvođača.

Za to Vam je potrebno sljedeće:

1. zahtjev za upis u Upisnik
2. rješenje o upisu u registar za pravnu osobu, obrtnica ili uvjerenje nadležnog ureda državne uprave da je poljoprivredni proizvođač
3. izvadak iz zemljišne knjige i/ili ugovor o dugoročnom korištenju zemljišta (najmanje 5 godina) kao dokaz o vlasništvu odnosno pravu korištenja zemljišta
4. katastarski plan s točno određenim česticama koje pripadaju proizvodnoj jedinici i njihovim površinama
5. popis i veličinu gospodarskih objekata, poljoprivredne mehanizacije i drugih strojeva za ekološku proizvodnju
6. izjavu pravne osobe ili izjavu proizvođača da je upoznat s propisima i pravilima ekološke proizvodnje, kao oblik posebnog povjerenja između proizvođača i potrošača
7. ako jedinica za ekološku proizvodnju ima voditelja proizvodnje, potrebno je priložiti dokaz o poslovnom odnosu s voditeljem proizvodnje
8. zapisnik nadzorne stanice za ekološku proizvodnju o obavljenom prvom stručnom nadzoru
9. državni biljeg u iznosu od 70,00 kuna (sukladno zakonu o upravnim pristojbama NN 8/96, uz zahtjev za upis u Upisnik proizvođača u ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u obvezi ste uplatiti u državnim bilježima upravnu pristojbu u iznosu od 50,00 kn za izdavanje Rješenja o upisu u Upisnik proizvođača u ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i 20,00 kn za upis u Upisnik proizvođača u ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda)

4. korak Ukoliko ste dostavili gore navedenu dokumentaciju te time ispunili uvjete za upis, MPŠVG izdaje rješenje o upisu u Upisnik ekoloških poljoprivrednih proizvođača pod određenim brojem. Rješenje se dostavlja proizvođaču (podnosiocu Zahtjeva za upis), i poljoprivrednoj inspekciji. Upisni broj se navodi i u deklaraciji ekološkog proizvoda, regulirano Pravilnikom o deklaraciji ekoloških proizvoda, članak 3. Popis upisanih proizvođača objavljuje se u Narodnim novinama jednom godišnje.

5. korak Nakon obavljenog stručnog nadzora i po upisu u upisnik od pravne osobe za provedbu postupka potvrđivanja tražite potvrđnicu (certifikat). Nakon što ste dobili potvrđnicu (certifikat) možete svoje proizvode označiti kao ekološke tj. staviti na njih znak ekoprodukt.

Ministarstvo vanjskih poslova i
europskih integracija
www.mvpei.hr
Zagreb, 2007.